

Son zamanlar ölkənin müxalifət camiyəsində müəyyən bir hərəklənmə hiss olunur. Lakin bu hərəklənmə iqtidarla mübarizəyə aid deyil, müxalifət öz daxilində "müharibə" aparır. Köhnə müxalifətlərdən ibarət olan yaranan yeni birliklərdən, hərəklərdən tutmuş, partiyalara qədər hamısı öz aralarında söz savaşı açıb.

Müxalifət iqtidarla mübarizə əvəzinə "daxili müharibə" aparır

Partiyalar arasında savaş gedir, müxalif düşərgənin başı özünə qarışıb - səbəb...

Menzərənin səs-sorağı həтта Amerikaya da gedib çıxıb. Belə ki, Amerikada mühacir həyatı yaşayan sabiq spiker sosial şəbəkədə müxalifətin durumu ilə bağlı aşağıdakı statusu yazıb: "Dünyada 2011-ci il "Ərəb baharı"na bənzər hadisələr cərəyan edir. Bu cərəyan Azərbaycana da gəlib çıxa bilər. Ancaq bu baş verməyəcək. Çünki özünü müxalifət adlandıran partiyalar (aparıcı müxalifət) rejimlə yox öz aralarında kimin uduzmaqda birinci olacağı uğrunda müharibə aparır. Yenə hökumətin yanvarda keçirilən 15 minlik mitinqdən qorxduğundan, az qala qaçmağa hazırlaşdığından cəfəngiyatlar uydururlar və bir neçə dəfə deyəndən sonra özlərini də inandırırırlar. Belə bir müxalifətlə bu rejim heç vaxt yixilməz".

Rəsul Quliyevin sitatının yalnız "Ərəb baharı"nın Azərbaycana gətirilməsi məsələsi hiddətlə qarşılandı. Müxalifətlə bağlı söylədiyi fikirlərə isə yazılan rəylərdə heç bir əks arqument gətirilmədi. Hazırda Rəsul Quliyevlə digər müxalifətlər arasında da cəbhə açıb...

Müxalifət arasındakı savaşın ən şiddətli forması AXCP-REAL partiyaları arasında gedir. Partiya tərəfdarları arasında söz atəşləri günlərdir davam edir.

Ümumiyyətlə, detallara

keçməzdən öncə qeyd edək ki, adətən müxalifət camiyəsində hər il bu vaxtlar "yaz hücumu" formatında müzakirələr start götürür. Lakin axırda müxalifət funksionerləri iqtidara deyil, bir-birlərinə hücum etməyə başlayırlar.

AXCP-REAL davasında söhbət ondan gedirdi ki, ikinci tərəfin İdarə Heyətinin üzvləri Natiq Cəfəri və Erkin Qədirlər Brüsseldə səfərdə olmuşdular. Hərəkat nümayəndələri Brüsseldə Avropa diplomatları ilə görüşdə Azərbaycanda son vaxtlar həyata keçirilən islahatlarla bağlı müsbət fikirlərini

ifadə etmişdilər. REAL üzvü Erkin Qədirlə bununla əlaqədar özünün sosial şəbəkələrdəki səhifəsində geniş məlumat vermişdi. Lakin buna baxmayaraq AXCP tərəfdarları REAL-çılara qarşı hücumla başladılar və onları hakimiyyətə işləməkdə günahlandırdılar.

Bundan öncə isə hələ REAL sədri İlqar Məmmədov həbsdə olduğu müddətdə sosial şəbəkələrdə Əli Kərimli ilə İlqar Məmmədova virtual səs-vermə kampaniyası başlamışdı və bu kampaniyada İlqar Məmmədov Əli Kərimlini xeyli üstələmişdi. Bunun ardınca

da AXCP və REAL qrupları bir-birlərini ən ağır ittihamlara məruz qoymuşdular...

Bunların fonunda AXCP ilə Müsavat Partiyası arasında da savaş getdi. Öncə qeyd edək ki, müxalifət arasında baş verən bu kimi qalmaqallarda adətən tərəflərdən biri AXCP olur... Müsavat Partiyası ilə AXCP-nin növbəti davasının səbəbi mitinq oldu. Belə ki, hər iki partiya mitinq keçirmək qərarına gəldilər, ancaq günləri bölüşə bilmədilər. Milli Şuranın aprelin 6-da, Müsavat Partiyasının isə aprelin 7-də mitinq təyin etməsi

qərarı Əli Kərimli ilə Arif Hacı arasında qarşıdurma səbəb oldu. Ardınca iş tərəfdarlar da qoşuldu və sosial şəbəkələrdə böyük mitinq savaşı başladı. Yenə də tərəflərin ittihamları arasında bir-birlərinə vuruqları "satqın" damğasını görə bildik...

Yeni yaranan Azərbaycan Xalq Hərəkatının daxilində də dava düşdü. Vəziyyət o həddə çatdı ki, hərəkatın dönəm sədri Tural Abbaslı ilə sabiq daxili işlər naziri İsgəndər Həmidov arasında əlbəyaxa dava yaşandı. Hələ də bu qarşıdurma davam edir. Hazırda hərəkatın sözün həqiqi mənasında iki hissəyə parçalandığını söyləmək olar. Durumla bağlı aprelin 17-də tərəflər ayrı-ayrı məkanlarda bir gündə iki fəvqəladə toplantı keçirdilər...

Növbəti davada isə AXCP iştirak etmədi. Müsavat Partiyası bütün "cəbhələrə" tək başına çıxaraq, özü-özünə savaş açdı. Belə ki, Müsavatın Divan üzvü Yadigar Sadıqlı özünün "Facebook" səhifəsində belə bir statusu yazdı: "Müsavat Partiyası üzvlərinin qapalı qrupunda başqan Arif Hacılinın xeyir-duası ilə məni satqın, öyrədilmiş, Müsavatı parçalayan elan etmək uğrunda yarış gedir. Kimlərin etdiyi ni soruşmayın, əksəriyyətini heç tanımırınsınız, profillərinde

hakimiyyət əleyhinə söz tapmırsınız".

Bu iddiadan sonra Müsavat başqanının müavini Səxavət Soltanlı Yadigar Sadıqlıya aşağıdakı cavabı verdi: "Məsələnin mahiyyəti odur ki, Məclisdə etdiyi dözüməz davranışdan sonra hər kəs onun bu davranışını qınadı, ondan səhv etdiyini etiraf edib, üzr istəməsinə tələb etdilər. O da müsavətçilərdən dəstək görmədiyi üçün əsasən antimüsavətçilər və bu söhbətlərin detallarını bilməyən səmimi insanları çaşdırmaq ilə onların dəstəyini qazanmaq, Müsavat Partiyasına zərər verməyə bahasına yalan və böhtan dolu status yazdı. Statusa və mövzuya əlavə olaraq. Siz siz olun, həyatda yaşadığı halda, fəaliyyət göstərdiyi müddətdə heç kim haqqında yüksək fikirlər yazıb özünü yazdıqlarınızın girovuna çevirməyin".

Müsavatdakı dava isə AXCP-nin tam üreycədir. Çünki Əli Kərimli bundan öz maraqları üçün istifadə edə biləcək. Hətta yaxın günlərdə Müsavatdan bir neçə nəfərin qoparaq, AXCP-yə transfer edəcəyi iddia olunur.

Beləcə, müxalifət düşərgəsinin başı özünə qarışıb...

□ Əli RAİS,
"Yeni Müsavat"

Müsavatdakı savaş Əli Kərimliyə "yaşıl işıqdır" mı...

Taleh Şahsuvarlı: "Müsavat daxilindəki proseslər AXCP sədri maraqlıdır"

Son illərdə daha çox saxta mühacir qalmaqalları ilə gündəmə gələn Müsavat Partiyası indi də daxilində yaşadığı qarşıdurmalarla çalxalanır. Partiya funksionerləri sözün bir-birinə qarşı savaş açıblar, sosial şəbəkələrdə qarşılıqlı ittihamlar səsləndirirlər.

Müzakirələrdən belə nəticə hasil olur ki, bütün bunlara səbəb də Müsavatın qarşidan gələn qurultaydır. Ötən ilin sentyabrından keçirilməli olan başqanlıq seçimi müəyyən səbəblərdən uzadıdır ki, bu da partiya daxilində qruplaşmaların yaranmasına səbəb olur. Bir həftə öncə Müsavat Məclisinin iclasında Divan üzvü Yadigar Sadıqlı ilə başqan müavini Səxavət Soltanlı arasında qarşıdurma yaşanıb. Mətbuatdan gizlədilsə də, qeyri-rəsmi mənbələrdən aldığımız məlumata görə tərəflər bir-birinin ünvanına ən ağır ifadələr işlədiblər.

Belə iddialar var ki, Y.Sa-

dıqlı ətrafında partiya daxilində yaşanan olaylar təsadüfi deyil. Onun Müsavat başqanlığına namizəd olacağı bildirilir. Bu səbəbdən Divan üzvünün küncə sıxışdırılması prosesinin başlandığı ehtimal edilir. Y.Sadıqlının aylar öncə Müsavat başqanının müavinliyindən istefası da bu amillə əlaqələndirilir. Onun partiya-daxili Tofiq Yaqublu, Alya Yaqublu və digər Divan üzvləri tərəfindən müdafiə edildiyi yönündə xəbərlər də var. Partiya daxilindəki narazılıqların daha çox başqanlıq seçiminin uzadılması ilə bağlı olduğu deyilir. Hazırkı rəhbərlik qurultayın gecikdirilməsində ma-

raqlı görünür.

Ekspertlər hesab edirlər ki, Müsavatda baş verənlər digər müxalif qurumlara, daha çox da AXCP sədri Əli Kərimliyə sərf edir. Çünki Müsavatdan 2014-cü ildəki qurultaydan sonra olduğu kimi, bu dəfə də

qopmalar olacağı indidən görünür. AXCP sədrinin mövcud vəziyyətdən istifadə edib, Müsavatdan gedənləri özünə cəkcəyi bildirilir. AXCP-yə gedəcək şəxslər sırasında T.Yaqublunun da adı çəkilir. Çünki o hələ də Milli Şuranın üzvü

olaraq qalmaqdadır. Baxmayaraq ki, partiyası həmin qurumu çoxdan tərk edib.

Seçki texnoloqu, Aznews.az portalının rəhbəri Taleh Şahsuvarlı Azərbaycanda müxalif partiyaların daxilində zaman-zaman bu cür qarşıdurmaların yaşandığını söylədi: "Bu qarşıdurmaların bir çox səbəbləri ola bilər. Onlardan biri də təbii ki, kənardan müdaxilələrdir. Bu gün ölkə müxalifətində birincilik uğrunda mübarizə gedir. Xatırlayırınsızsa, bu il yanvarında 19-da "Məhsul" stadionunda keçirilən mitinq zamanı Əli Kərimli elan etdi ki, müxalifətin lideridir. Bu da şübhədir ki, digər müxalif qurumlar, o cümlədən, Müsavat, REAL, KXCP kimi partiyalar tərəfindən birmənalı qarşılanmadı.

O baxımdan istisna deyil ki, Müsavat daxilindəki proseslərdə Əli Kərimli maraqlıdır. Ancaq bu maraq bütövlükdə düşərgənin, o cümlədən, Əli Kərimlinin strateji hədəflərinə uyğundur, ona nə qədər xeyir verir, bu bir qədər şübhəlidir. Bilirsiniz ki, Müsavatda parçalanıb. Son qurultaydan sonra onun içərisindən Tural Abbaslı AĞ Partiya, Qubad İbadoglu isə ADR yaradıb. Eyni zamanda, partiya-dan hakimiyyətə transfer olanlar olub. AXCP də dəfələrlə parçalanıb. Bütövlükdə bunlar düşərgənin zəifləməsi ilə nəticələndi. Taktiki baxımdan bu narazılıq Əli Kərimlinin maraqlarına uyğun olsa da, AXCP-yə uzunmüddətli nəsə vəd etmir. İnsanlar yorulublar, intriqalardan beziblər. Çünki bu qarşıdurmalar onların hədəflərinə heç zaman uyğun olmayıb. Siyasi iddialarını reallaşdırma bilmədiklərinə görə bu cür didişmələrə meyl olunur".

□ Cavansir ABBASLI,
"Yeni Müsavat"

Müsavat Partiyasının qurultayının vaxtı çatması bu partiyanın növbəti başqanın kim olacağı məsələsi ətrafında müzakirələrə yol açıb. Sosial şəbəkədə İsa Qəmbərin Müsavat Partiyası başqanlığına qayıtmasının vacibliyi məsələsi müzakirə edilməyə başlandı. Bir sıra müsavatçılar və aktiv sosial şəbəkə iştirakçıları yazırlar ki, İsa Qəmbər başqan olsa onun gedişindən sonra Müsavat Partiyasının çıxarılmasını və çıxarılanların bir çoxu geri qayıda bilər.

Həmin sabiq müsavatçıların bir neçəsi ilə əlaqə saxlayıb İsa Qəmbər başqanlığa qayıtmasını gözləyin-gözləmədiklərini, İsa Qəmbər başqan olarsa Müsavata qayıdacaq-qayıtmayacağını xəbər aldıq. Müsavat Partiyasının sabiq divan üzvü, Azərbaycan Demokratiya və Rifah Hərəkatının sədri Qubad İbadoğlu bildirdi ki, partiya geri dönməyi düşünür: "2014-cü ilin seçkilərindən sonra da Müsavat Partiyasının önəmli qərarları, o sıradan bizim partiyadan uzaqlaşdırılmağa dair qanunsuz qərarlar neinki İsa Qəmbərlə razılaşdırılaraq verilib, birmənalı şəkildə onun təşəbbüsü ilə hazırlanıb və icra olunub. Həmin dövrdən indiyə qədər partiya İsa Qəmbərin idarəçiliyində və nəzarə-

Qubad İbadoğlu

tində olub. Odur ki, yenidən onun sədr seçilməsi nəyisə dəyişməyəcək. Müsavata ilk növbədə partiyadaxili demokratiya, şəffaf idarəetmə və səmimi mühit lazımdır. İsa Qəmbər onu orda bərpə edəcək şəxslər arasında yoxdur".

Müsavat Gənclər Təşkilatının sabiq sədri, AĞ Partiyasının sədri Tural Abbaslı bildirdi ki, İsa Qəmbər partiya başqanlığına qayıdarsa partiyada vəziyyətin nisbətən düzələcəyi, əvvəlki gücünə qovuşa bilməyəcəyini düşünür: "Müsavat Partiyasının hazırkı durumu 1992-ci il bərpasından bu yana ən ağır və acınacaqlı vəziyyətdədir. Mən ümmiyyətlə, digər partiyaların təftişinin

İsa Qəmbər Müsavata başqan qayıdarsa..

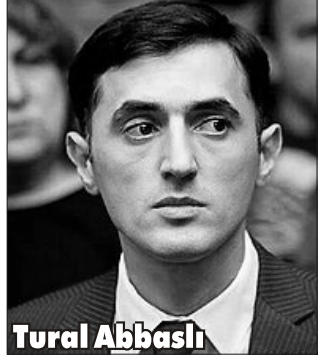
Onun gedişindən sonra Müsavatdan gedənlər geri dönərlərmi...

prinsip olaraq əleyhinəyəm. Ancaq, sizə də məlum olduğu kimi siyasi fəaliyyətimin böyük qismini bu partiyada keçirdiyim üçün və bu partiya ilə hələ də mənəvi bağların qaldığı üçün fikir bildirirəm. Hesab edirəm ki, Müsavatın hazırkı rəhbərliyinin gözləniləndən də bərabər vəziyyətdə idarəçiliyi sayəsində tarixi bir partiya ən acınacaqlı günlərini yaşayır. Ancaq, bu onların seçimi və özlərinin biləcəyi işdir.

İsa Qəmbər partiya başqanlığına qayıdarsa vəziyyətin nisbətən

sabiq sədri, Azərbaycan Demokratiya və Rifah Hərəkatının sədr müavini Ellada Məmmədlinin isə cavabı belə oldu: "Əslində bu suala cavab vermək istəməzdim. Amma Müsavata qayıdış məsələsinə toxunduğunuz üçün cavab verirəm. Bizə qarşı Müsavat Partiyasında qurulmuş bütün oyunların memarı İsa Qəmbər olmuşdu. Mən və yaxın dostlarımsa müsavatçılıq ideologiyası ilə yaşayan və onu təbliğ edənlər. Həyatımı müsavatçılıq ideologiyasına söykənərək-xalqın azadlığı, mən

ne geri dönməsi tərəfindən yol verilən siyasi riyakarlıq olar. Bu baxımdan inanmıram ki, İsa bəy başqan vəzifəsinə qayıtmağa razı olsun. İkincisi, Müsavatın qurultayı və İsa Qəmbərin başqan vəzifəsindən gedişi demokratiya nümunəsi olaraq bəyan edilməmişdi. İndi İsa Qəmbər geri dönsə bu deyənlərlə də şübhə altına alar. Məncə hətta İsa Qəmbər başqan qayıtsa da Müsavat Partiyası bundan sonra əvvəlki gücünü tam bərpə edə bilməz. Burada səbəb təkcə partiyada və partiyaya rəhbərlikdə deyil, səbəb cəmiyyətdədir, cəmiyyətin mövqeyindədir. Düşünürəm ki, Müsavatın növbəti qurultayı

Tural Abbaslı

Adil Qeybullayev

Ellada Məmmədli

nafeyi, rifahı yolunda mübarizəyə həsr etmişəm. Odur ki, indi ADR Hərəkatındakı fəaliyyətimdən çox məmnunam və Müsavat Partiyasına qayıtmaq haqqında heç düşünmürəm".

Müsavat Divanının sabiq üzvü, Azərbaycan Demokratiya və Rifah Hərəkatının sədr müavini

Adil Qeybullayev isə bildirdi ki, İsa Qəmbərin başqan postuna qayıdacağını düşünür: "İsa Qəmbər yenidən başqan vəzifəsinə qayıtsa bu, siyasi riyakarlıq olar. Bir dəfə bu məsələ Müsavat Divanında müzakirəyə qoyulmuşdu. Həmin müzakirədə İsa Qəmbər şəxsən özü dedi ki, onun başqan vəzifəsi-

olacaq və kimsə başqan seçiləcək. Seçiləcək şəxs isə uğur diləyirik. Biz Demokratiya və Rifah Hərəkatını dirçəltmək, gücləndirmək, böyütməklə məşğuluq və başqa yere getmək fikrimiz də yoxdur".

Müsavat Məclisinin keçmiş üzvü, AĞ Partiyasının sədr müavini Əhəd Məmmədli də keçmişdə üzvü olduğu partiya qayıtmaq niyyətində olmadığını dedi: "Mən o dəftəri çoxdan qatmışam. Keçmişim və keçmişdəm nə baş verir mənə maraqlandırmır. Bu günümü və sabahımı AĞ Partiya ilə bağlamışam".

□ **Etibar SEYİDAĞA,**
"Yeni Müsavat"

Fuad Qəhrəmanlının qızını döyən adam "Yeni Müsavat"a niyə gəlmişdi?

Bir neçə partiyada olan Tural Qarayev son olaraq özünün partiyasını yaradıbmış...

Tural Qarayev adlı şəxs aprelin 17-də Elmlər Akademiyası metro stansiyası yaxınlığında AXCP sədrinin müavini Fuad Qəhrəmanlının 14 yaşlı qızı Səyax Qəhrəmanlının qarşısını kəsərək, onu təhqir edib və başına, burnuna zərbələr vurub. Ailəsinin bildirdiyinə görə, qız yarım saata yaxın təhqir və təzyiqlə məruz qalıb.

Bu hadisə ictimaiyyətdə etirazlara və ciddi qınağa səbəb olub. Hadisəyə hüquq-mühafizə orqanları da laqeyd qalmadı. Belə ki, Tural Qarayev aprelin 18-də polis tərəfindən saxlanılıb və məhkəmə önünə çıxarılib. Yasamal Rayon Məhkəməsi Tural Qarayevi 15 sutka inzibati həbsə məhkum edib.

Sosial şəbəkələrdə və bəzi media orqanlarında müxalifet funksionerinin məktəbli qızına hücum edən şəxsin YAP-la bağlı olduğu iddiaları irəli sürüldükdən sonra məsələyə hakim partiyadan rəsmi münasibət də bildirilib.

YAP-dan bəyan edilib ki, Azərbaycan Xalq Cəbhəsi Partiyası sədrinin müavini Fuad Qəhrəmanlının 14 yaşlı qızına hücum edən Tural Qarayev hazırda Yeni Azərbaycan Partiyasının üzvü olması barədə sosial şəbəkələrdə yayılan məlumat həqiqətə uyğun deyil. Bu barədə Trend-ə YAP-dan məlumat verilib. Qeyd olunur ki, T.Qarayevin YAP-a heç bir aidiyyəti yoxdur. Bu cür yalan məlumat məqsədlə şəkildə yayılır və bu yolla partiyanın nüfuzuna xələl gətirməyə çalışırlar.

Tural Qarayevin sosial şəbəkədəki profilində isə onun indiyə

qədər çoxlu sayda siyasi təşkilatda olması barədə məlumatlar var. Onun profilindəki məlumatlar doğrudursa, siyasi fəaliyyətinə Müsavat Partiyasından başlayıb. Sonra "D-18" hərəkatına keçib. Ardınca ReAl Vətəndaş Hərəkatına qoşulub. Buradan isə Ümid Partiyasına üz tutub, daha sonra isə Yeni Azərbaycan Partiyasına üzv olub. Sonra YAP-dan da gedib.

Hazırda hansı siyasi təşkilatda olub-olmadığına gəlincə, Tural Qarayev özünü təşkilat sədri kimi təqdim edir. Bu təqdimatı isə Tural Qarayev sosial şəbəkədəki profilində yox, bir neçə həftə öncə "Yeni Müsavat" qəzetinin redaksiyasında edib. Sual oluna bilər ki, onun "Yeni Müsavat"da nə işi? Deməli, hadisə belə olub: Bir neçə həftə öncə "Yeni Müsavat"ın redaksiya-

Tural Qarayev

sına əməkdaşlarımızdan heç kimin tanımadığı bu eynəkli oğlan şəxsən gələrkə qəzetdə böyük müsahibə vermək, müsav.com-un canlı yayımında çıxış etmək istədiyini deyib. Redaktorlar ondan kim olduğunu xəbər alıblar və nə üçün xüsusi olaraq müsahibə vermək istədiyini soruşublar. O isə adının Tural olduğunu və Öztürk Partiyasının sədri olduğunu deyib. Onun qeyri-adi apardığını nəzərə alan redaktorlar istəyini yerinə yetirməyin mümkün olmadığını nəzərinə çatdırıblar. O təkid etsə də nəticə verməyib və redaksiyanı çox narazı şəkildə tərk edib. Daha dəqiqi, əməkdaşlarımız onu redaksiyadan çətinliklə çıxarıb, yola salıblar.

□ **E.SEYİDAĞA,**
"Yeni Müsavat"

"O, zır... psixi problemləri olan xəstədir"

Samir SARI

Yaşlı adamlar mövzuya mühəqqəq belə girirlər: "Eh bizim vaxtımızın dəlilləri başqaydı, indiki dəlillər fərqlidir".

Əslində əsas fərq budur ki, indikilərə "dəli" demək olmaz, bu, insan ləyaqətinin alçaldılması anlamına gəlir. İndi o cür adamlara gerek "psixi xəstə" deyilsin. Hətta bunu da məqbul hesab etməyənlər var, deyirlər, humanizmlə bir araya sığmır.

Bəs psixikasında problemlər olan şəxsləri ağılı başında cəm olanlardan necə ayırmaq, fərqləndirmək olar, düzgün termin nədir - hərə bir termin işlədir, amma heç biri lakonik deyil.

Beləcə, gül kimi "dəli" sözü artıq sıradan çıxır, öz birbaş mənasını itirir. Bir azdan "dəli" sözüne yalnız dastanlarda ("Koroğlunun dəlilləri", "Dəli Domrul" və s.) rast gələcəyik. Hələ bəlkə də səhifənin aşağısında belə bir zəruri qeyd qoyulacaq: "Burada Koroğlunun psixi xəstələrdən ibarət qanunsuz silahlı dəstəsi nəzərdə tutulur".

Xalqımız isə lap qədimlərdən özünü cəmiyyət içərisində apara bilməyən adamların adını və diaqnozunu düzgün qoyub: "Filankəs zır dəlidir, ipləmədir"; "Ölüsü ölən bir gün ağlar, dəlisi olan - hər gün".

Hətta məhəllə arası münafiqələrdə kimisə döymüş və ya kimsəni tayasını yandırmış birini "dəlibaşdır" deyər müdafiə edən olanda, mütəq zərərçəkən tərəfin bir qeydi olur: "Dəlirsə, aparın zəncirə vurun, ayağınza bağlayın".

Bu, bir az sərt və təhqiramiz ifadədir, amma gerçəkliyi əks etdirir. Əsəbləri pozulmuş adamların normal cəmiyyət içində işi olmamalıdır. Ona ya psixiatriya müəssisəsində baxmaladırlar, ya da xüsusi baxıcısı varsa - evdə.

Çünki psixikası zədələnmiş adamlar aqressiv olurlar, heç nədən hirsələnirlər, hirsələndə gözlərinə heç nə görünür, türkün sözü, cinnət keçirirlər və çox böyük ziyanlıq edə bilərlər. Məsələn, 3-4 il öncə şəhərin mərkəzində bir ortayaşlı şəxs DYP işçiləri tərəfindən avtomobilinin saxlanılması üzündən nə təhər cinnət keçirmişdisə, əlinə çəkilib cummuşdu DYP maşınının üstünə, əzik-əzik eləmişdi. Adamı tutdular, amma bilinmədi həbsxanaya basdılar, yoxsa psixiatriya dispanserinə.

Dünyanın ünlü psixiatr həkimləri iddia edirlər ki, 50 il əvvələ nisbətən hazırda psixi xəstələrin sayı bir neçə dəfə artıb. Onların inandırmasına görə, əslində hər gün böyrü-müzdən xeyli sayda dəli o tərəf-bu tərəfə keçir, sadəcə, biz onları tanımırıq, amma yüngülcə təmasımız, toqquşmamız olsa, o adamların necə bir potensiala malik olduğunu görürük. Məsələn, əgər maşınınız işiqforda dayanan avtomobilə arxadan yüngülcə toxundusa və ona 1 manat 20 qəpiklik ziyan dəydisə, zərərçəkənin psixi sağlamlığı barədə bilgi alacaqsınız. Həmin şəxs tam ağıllı adamdırsa, düşüb baxacaq, deyəcək, bir şey deyil, sürün gedin. Amma əsəbi oynanmış adamdırsa, maşından ucu yonulmuş burğacla və ya beysbol ağacı ilə düşəcək, anqıracaq, söyəcək, deyəcək, bu maşına hələ "kraska" dəyməmişdi... Və yeni, "yağın içində" maşın tələb edəcək... Düzdür, axırda beləsinə 2-3 manatla yola vermək olur, amma vaxt və dəmir əsəb lazımdır. Bundan ötrü hadisə yerinə gərək DYP əməkdaşları, qohum-əqrəbə gəlsin və o xəstəni başa salsınlar ki, sənə dəyən ziyan 2 manatlıqdır, al, cəhənnəm ol, 2 min manatlıq əsəbiləşmə.

Tərs kimi, belə adamları psixiatriya müəssisəsinə götürürlər. Elə bilirlər, ağıllı-başlı adamdır. Əslində isə elə deyil, adam zır psixidir. Ona görə də bu ölkədə həbsxanadan çox psixiatriya müəssisələri tikilməlidir. Məmləkətdə əsəbləri yerində olmayan on minlərlə adam var. Onlar hər dəqiqə qarşımıza çıxmaqla bəzilər.

Hazırda 14 yaşlı məktəbli ilə qovğaya giren şəxsin əsəblərinin yerində olmadığını iddia edənlər çoxdur. Bax, bu həmin situasiyadır. Həmin şəxs o dərəcədə əsəbi deyil ki, onu psixiatriya dispanserinə yerləşdirsinlər, eyni zamanda o dərəcədə də sağlam deyil ki, küçədə azyaşlı uşaqla siyasət davasına çıxmasın. İkisinin ortasında bir şeydir.

İnsanın psixi pozuntularının olması, ayıb, qəbahət bir şey deyil, normaldır, hər kəsin başına gələ bilər. Burada qəbahət olan yeganə şey psixi problemləri olanlara dövlətin, ailənin yiyə çıxmasıdır.

Rusiyanın ünlü politoloqu, Avrasiyaçılıq modelinin yaratıcılarından biri olan Aleksandr Duqin Musavat.com-a eksklüziv müsahibəsinin 2-ci, sonuncu hissəsini təqdim edirik.

(Əvvəli ötən sayımızda)
- "Lavrov planı"na görə, Qarabağın güney sərhədlərini - yəni Azərbaycan-İran sərhəddini hansı qüvvələr qoruyur?

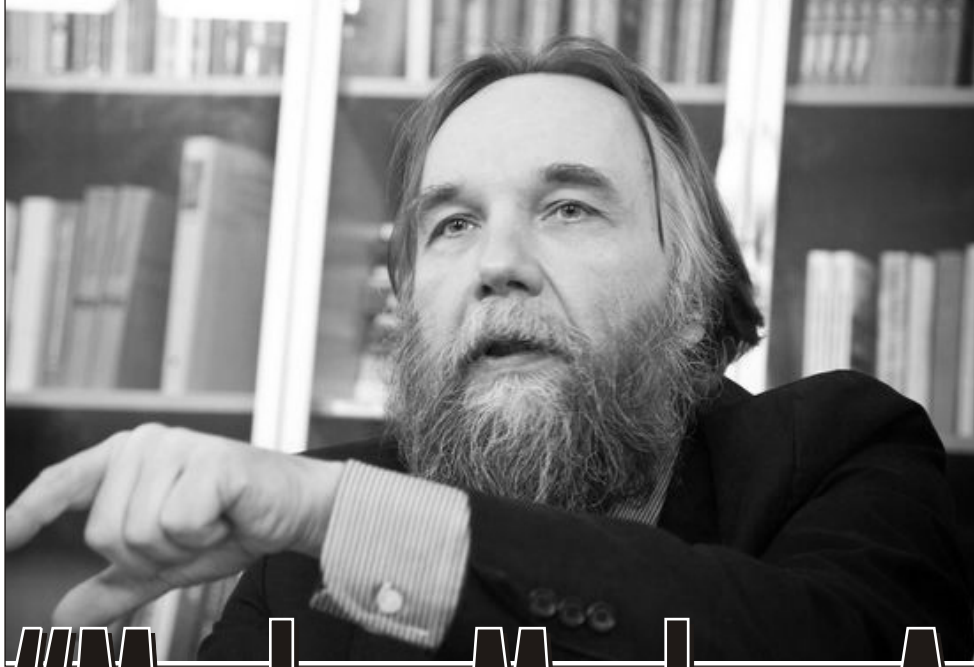
- Bu müzakirə ediləcək. İran da bizim müttəfiqimizdir. Bizim əsas hədəfimiz regiona amerikalıları buraxmamaqdır. Çünki onlar burada yeni konflikt yaradaqlar. Qarabağ problemini Azərbaycan, Ermənistan, Rusiya, İran birlikdə çözmə bilər. Biz üzərimizə yeni öhdəliklər götürmək fikrində deyilik. Rusiyanın məqsədi Güney Qafqazda barışı, balansı, qarşılıqlı münasibətlərin harmoniyasını təmin etməkdir.

- Cənab Duqin, bu plan Rusiya-Gürcüstan münasibətlərinə necə təsir edə bilər? Osetiya və Abxaziya Gürcüstan üçün hələ çözülməmiş münaqişələrdir...

- Rusiya Gürcüstanı əldən vermək istəmir. Bu, birmənalıdır. Çünki biz Gürcüstanı tamamilə əldən versək, oradan terror fəaliyyəti yayılmağa başlayacaq. İndi ABŞ Abxaziya və Güney Osetiyanı gözdən keçirərək Gürcüstanı NATO-ya çəkmək istəyir. Buna yol vermək olmaz. Gürcüstan ərazisində NATO bazası olsa, bu, Azərbaycanın da, Ermənistanın da, İranın da, Rusiyanın da müstəqilliyinə təhdiddir. Aydındır ki, Rusiya Gürcüstanı "Qərbə yaxınlaşma" tələbi ilə sürə bilməz. Ona görə Gürcüstan üçün yeni strategiya yaradılmalıdır. Bu, hər şeydən öncə Gürcüstan üçün də əlverişli olmalıdır. İndi bu strategiya üzərində gərgin iş gedir.

- Qərbin çox cazibədar təkliflərinin qarşısında Rusiya Gürcüstanı nələrlə təklif edə bilər?

- Hələlik bu haqda açıqlama vermək istəmirəm. Onu deyə bilərəm ki, İvanşvili ilə başlayan və indi də davam edən dönmədə Rusiya-Gürcüstan münasibətlərində xeyli yaxınlaşma baş verib. Turizm sahəsində əməkdaşlıqlar genişləndirilir, ticarət yavaş-yavaş bərpa olunmağa başlayır. Bizim yaxınlaşma siyasətini davam etdirmək üçün Tiflisə yeni təkliflərimiz olacaq. Haqqında danışdığımız "Lavrov planı"nda Güney Qafqaza kompleks baxış var. Bir məqamı vurğulayım ki, Rusiya Güney Qafqaza tam nəzarəti bərpa etməyə çalışır. Rusiyanın belə bir imkanı yoxdur. İstəyimiz odur ki, bu ərazilər bizimlə düşmən münasibətlərdə olan Qərb dövlətlərinin nəzarətinə keçməsin. Bizə neytral, mehriban qonşuluq münasibətlərində olduğumuz Güney Qafqaz gərəkdir. Ermənistanın İranla yaxşı münasibətləri var, Azərbaycanın İranla yaxşı, Türkiyə ilə daha yaxşı əlaqələri var. Rusiya indi Moskva-Ankara-Tehran siyasi xətti üzərində işləyir. Bu strategiyinin hazırlanması və gerçəkləşdirilməsi üçün bizə Güney Qafqaz tam lazımdır. Gürcüstanda bizim pravoslav qardaşlarımız yaşayır, Ermənistan, Azərbaycan, İranla dostluq münasibətlərimizi genişləndirsək, tam bir barış ortamı yarada bilərik. Biz Atlantika faktorunu dəf edə bil-

"Moskva Moskva-Ankara-Tehran

xətti üzərində işləyir"

Aleksandr Duqin: "Bizim əsas hədəfimiz regiona amerikalıları buraxmamaqdır"

sək, region düşüncəmizdəki kimi şəkillənər. Təcrübə göstərir ki, prezident Putin və xarici işlər naziri Lavrov bu məsələləri region dövlətlərinin başçıları ilə masaya yatıranda nəticə əldə etmək çətin olmur. Təki həmin müzakirələrdə pozucu Qərbin təmsilçisi olmasın. Qərb ələ keçirdiklərinin hamısını məhv edir. Bu gün Yaxın Şərqdə bu mənzərə olduqca aydın görünür. Güney Qafqazda hansı respublika Qərbə tamamilə meyillənə, onu Suriya kimi, İraq kimi tamamilə parçalanma gözləyir. Rusiya buna imkan verməyəcək.

- Dedikləriniz Ermənistan da aiddir? Nikol Paşinyan Qərb meyillərini indiki sürətdə davam eləməyə, Ermənistan öz müttəfiqi Rusiyaya qarşı müstəqilliyini qoruyubdur?

- Rusiya Ermənistanın daxili işlərinə qarışmır. Müşahidə edirsinizsə, biz Paşinyanın hakimiyyətə gəlməsini çox sakit qarşıladıq. Niyə? Çünki söhbət şəxsiyyətlərdən getmir. Biz Sərkisyanı bəyənik, yoxsa, Paşinyan daha çox xoşumuza gəlir - bunu məsələyə heç bir əlaqə yoxdur. Bizim işimiz erməni xalqı və Ermənistan dövləti ilədir. Bu xalq bizə dostdur. Bizim dostluğumuz ənənəvidir, biz bu dostluğa sədəqətliyik və belə də davam edəcək. Ancaq biz bu siyasətin qurbanı olmaq istəmirik. Burada bir neçə format var. Əgər Paşinyan onlara əməl etsə, biz onunla dostluq edə bilərik. Bu çox pragmatik yanaşmadır. Məsələn, günün birində Azərbaycan Moskvadan üz döndərərək NATO ilə yaxınlaşma siyasətini yürütsə, aydındır ki, bizim münasibətlərimiz kəllənəcək. İllham Əliyev deyir, biz neytrallıq, Ermənistan deyir, biz dostluq. Bu bizim üçün yetərlidir. Əgər bunun üzərinə mehriban qon-

şuluq əlavə olursa, çox yaxşıdır, gündəmə müttəfiqlik gəlsə, bu ondan da yaxşıdır, müttəfiqlik yoxdur - problem deyil, neytrallıq var - hər şey yolundadır. Bayağ dediyim ki, əsas odur regiona sabitliyi pozan faktor - Qərb gəlməsin. Bizim üçün prinsiplə məqam budur. Güney Qafqazda Rusiyanın maraqlarını nəzərə almadan hərbi bazalar qurmaq mümkün deyil. Biz buna qarşı çıxacağıq. ABŞ "milli maraqlarımıza cavab vermək" iddiası ilə coğrafi mənada özündən çox uzaq ölkələrə qoşun yeridir. Özünü demokratik dövlət adlandırmalarına baxmayaraq, min kilometrə uzaq məsafələrə hərbi müdaxilədən çəkinmir. Biz başa düşürük, bu, böyük siyasətdir. Xoşumuza gəlməyə də, biz bunu dərk edirik. Rusiya Sovetlər Birliyinin yanlışlarını təkrarlamaq, öz iradəsini başqalarına güc yolu ilə yeritmək istəmir. Moskva çox-

da sürətlənəcəyini göstərir. Sürətlənən düşünmək gərəkdir - biz harada olmalıyıq, hansı daha əlverişlidir? Bu qərar yalnız prezidentlər güc strukturlarının rəhbərləri ilə verməli deyillər. Prosesə intellektuallar da qoşulmalıdır.

- Paşinyan bir neçə dəfə Rusiya rəhbərliyi ilə görüşüb. Siz Ermənistanın hansı qütbü seçəcəyini təxmin edə bilərsiniz?

- Demək çətinidir. Ermənistan da cəmiyyət çox qəlizdir. Amma real intellektual potensialları güclüdür. Bununla belə, iqtidara çox yaxın gəlirlər. Onlar erməni xalqının maraqlarını çox dəqiq təsbit edirlər. Düşünürəm ki, rəşadətli düşüncə ilə bələkələr. Onların çoxunu şəxsən tanıyıram, yaxşı münasibətlərimiz var. Sözsüz, iqtidara yaxın intellektuallar da var, müxalifətə yaxın olanlar da, müstəqil fəaliyyət göstərənler də. Ancaq onların hamısını erməni millətçiliyi birləşdirir - özlərini sol, sağ,

"Kırmı qazanmaq bizim dəhşətli itkilərimizin qarşısında dənizdə damladır"

qütblü dünyanın tərəfdarıdır. Məncə, region dövlətləri "beyin mərkəzləri" yaradaraq hansı qütbə aid olacaqları üzərində ciddi araşdırmalar aparmalıdır. Sovetlər Birliyi varkən bu, daha asan idi. İki qütb vardı - ya kapitalizm, ya sosializm tərəfdarı idin. Ancaq çağdaş dünyada yeni qütblər yaranıb. Çin artıq müstəqil qütbdür. İslam dünyası toparlanmağa çalışsa da ideoloji ayrımcılıq buna imkan vermir, amma İslam dünyası iqtisadi imkanları ilə ayrıca qütbdür. Hindistan da o sıradan. Bütöv Qərb də artıq yoxdur və proseslər bölünmənin daha

çəkdim, indi də demək istəyirəm ki, erməni millətçiləri ilə dostluğumuz Azərbaycan intellektualları ilə ortaq fikir tapmayacağıq demək deyil. Türklərə görə, kürdlər separatçıdır. Amma biz türklərlə dostluq edəndə kürdlərlə işbirliyi kəsmirik. Rusiyaya bir tərəf üçün olmaz. Türklər düşünür ki, biz onlarla dostluğu qüvvətləndirəcəyiksə, kürdlərin başına bomba yağdıracağıq. Belə deyil. Azərbaycanlılarla dostluğumuz da ermənilərlə düşmənçilik mənası daşımır. Ona görə yox ki, biz hiyləgər və ikiüzlüyük. Ona görə ki, bizim missiyamız başqadır. Bu, bizə çevrəməzdəki bütün millətlər və dövlətlərlə özəl münasibətlər qurmağı dik-

coğrafiyasında realdır. Ukrayna ilə münaqişə səbəbindən Rusiya Qərblə münasibətləri son dərəcə pisləşdirdi. Rusiya bu siyasətin doğruluğuna hələ də əmindir?

- Avrasiyaçılıq haqqında Sovetlər Birliyinin yeni modeli kimi danışmaq çox yanlışdır. Bunun necə bir model olacağını bu ideyanı qəbul edən dövlətlər müəyyən edəcək. Onlar bu modelə necə düşüdüklərini açıqlayacaq, daha sonra ortaq bir fikrə gələcək. Ukraynaya gəlincə, bu, Rusiya siyasətinin nəhəng yanlışdır. Bu, məhz o halda ki, biz birmənalı uduzmuşuq. Hamımız. Rusiya da, Ukrayna da, Ukraynada yaşayan rus kökənli əhali də, müstəqillik ideyasının daşıyıcıları da. Hamı. Mə-

nim haqqında bəzən yazırlar ki, bütün günahı Ukraynada görürəm. Belə deyil. Qismən etnik ukraynalyam. Bu iki ölkənin qarşılıqlı şəxsən mənim üçün böyük itkidir. Biz Kırımı bağlı qərar verənə qədər Ukrayna xalqı ilə işləməliydik. Amma Rusiya sadəcə, Avropaya boru xətti çəkirdi, ora tikinti briqadaları göndərirdi və onların içərisində çox xəbis, dar düşüncəli insanlar vardı. Sonradan bu qrupların içərisindən prezident Putinin yaxın çevrəsinə qədər yüksələn və Rusiyanın yanlış addımlar atmasına səbəb olanlar da çıxdı. Nəticədə biz Ukraynanı itirdik. Bu yeri doldurulmayacaq bir itkidir. Bütün məsuliyyət Moskvanın üzərinə düşür. Çünki bu siyasətin formalaşdırılması elə bədnam insanlara tapşırılmışdı ki, başqa nəticə sadəcə, mümkün deyildi. Rusiya təşəbbüsü tamamilə qərbönlü siyasi texnoloqlara vermişdi. Kırmı qazanmaq bizim dəhşətli itkilərimizin qarşısında dənizdə damladı. Nə öldürdük, nə xilas etdik, biz Ukraynanı şikəst etdik. Bu ən dəhşətli sifətdir. Pravoslav kilsəsi belə bölündü.

- Prezident seçkilərindən sonra Ukraynada nələr dəyişə bilər?

- Bu seçki normal inkişaf edən ölkədə yox, "əllillər evində" keçirdi. Bayağ dedim, biz Ukraynanı şikəst etdik. Ukraynanın nə bu seçkidən, nə növbəti seçkilərdən sonra dirçələcəyini düşünürəm. Bu gün üçün bizim Ukrayna ilə hər hansı pozitiv münasibət qurmaq ümidimiz sadəcə, yoxdur. Çünki Rusiya yanlışlarını davam etdirir. Rusiya mediasının Ukrayna ilə bağlı tənqid tonunu qəti qəbul etməmə. Bu yazıların, çıxışların, tok-souların heç birində Rusiyanın məsuliyyəti haqqında danışılmır. Rusiya Ukrayna ilə bağlı heç bir mərhələdə düzgün davranmadı. Maydan hadisələri kulminasiyasını yaşayanda prezident Putin paraolimpiya oyunlarını sey edirdi. Bu, qara piar idi. Çoxqütblü dünya qurran, Suriyada yeni dünya düzəni yaradan liderin həlledici siyasi proseslər zamanı idmançıların halqanın içərisindən necə tullanacağını seyr etməsi Rusiya üçün ölçüyəgəlməz yanlışlar idi.

□ Ayyun MURADKANLI,
Musavat.com

Şəmkir özündə həm yerli, həm alman mədəniyyətini daşıyan bölgədir. Ötənlərdə bura ayaq basanda həmişə təmizliyin, səliqə-sahmanın şahidi olmuşuq. Yəni, problemlər olsa belə, şəhərin özünəməxsusluğu, küçələrin göz oxşamasını görmüşük.

Amma bu dəfə elə bir Şəmkiyə qarşılaşdıq ki, özümüzü başqa rayonda hiss elədik, fikirləşdik bəlkə səhv gəlmişik. Gördük ki, hər yer zir-zibillikdir, küçələrdə məişət tullantıları tökülüb-qalib, hər qapıda, hər idarə qabağında, hər parkın, hər məktəbin ətrafında tullantılar sel, şələlə kimi axır, ətrafı üfunət iyi bürüyür. Şəmkiyə hazırkı durum ürekaçən deyil. Küçələrdəki zibil qutuları dolub-daşır, gəlib apararı, qabları boşaldan yoxdur. Ona görə küçələrdə zibillər uçurur. Sən demə, heç nə səbəbsiz deyilmiş. Şəhidlər Xiyabanının girişi və ətrafı zibillik içində "üzür", natəmizliyin xirtdəyə qalxıb.

Sakinlər Şəmki şəhərinin hazırkı durumunu sovet dövrünün son çağları ilə müqayisə etməyə başlayıblar: "Bizi başa düşdük, heç olmasa bu şəhidlərin ruhuna hörmətsizlik etməsinlər, bura gələn adamlar, qonaqlar nə fikirləşər? Deməzler ki, şəhidliyi niyə zibilliyə çeviriblər? 20 Yanvar günü, Xocalı günü və başqa anım günlərində bura rayon rəhbərliyi başının dəstəsi ilə gəlir, rəsmi şəxslər buranı ziyarət edirlər. Ayıb deyilmi? Vallah, adam xəcalət çəkir. Sel-su zibillik qarışıq axıb tökülür, Şəhidlər Xiyabanı biabırçı bir vəziyyətdədir".

Camaatın sözlərinə görə, bu problemlər heç də səbəbsiz yaranmayıb. Bunun arxasında böyük bir yeyinti dayanır. Söhbət bu günlərdə Şəmkiyə keçirilən anti-korupsiya əməliyyatından gedir.

"Odur ey, oturub evində, əli sağ, ayağı sağ. Başından bir tük əskik olmayıb. O vaxtı 200 manatın üstündə Şəmkiyə Təzəkənd bələdiyyəsinin sədrini tutdular. Təxminən 5 il əvvəl idi. Adam 200 manata görə günə gün 4 il türmə yatdı, canını güclə qurtardı. Amma bizim "JEK"-in reisi o günlərdə tutdular, fəhlələrin maaşını mənimsəməsinin üstü açıldı, indi evində qəşəng oturub. Ona görə də küçələrimiz bu gündədir, zibil maşınları gəlib qutulardan tullantıları daşıyırlar, axıb tökülür yollara, şəhidliyə qədər bütün Şəmkiyə zibillik, üfunət, antisaniitariya cənginə alıb", - deyə bir qrup şəmkiyə bizimlə söhbətində belə deyir.

Onların sözlərinə görə, aprelin 2-də Baş Prokurorluq ya-

Şəmkiyə zibil korrupsiyasından kimlər qazanır - reportaj

Əməkdaşlarımız "milyonçular şəhəri"nin küçələrində məişət tullantılarının dizə qalxması, Şəhidlər Xiyabanının baxımsız qalması, "JEK" rəisinin "zibili çıxan" həbsinin şok detallarından yazır...

nında Korrupsiyaya qarşı Baş Mübarizə İdarəsinin əməkdaşları Şəmki Rayon Mənzil Kommunal Təsərrüfat Birliyi reisi Teymur Hacıyevi tutub:

"Onu düz 2 ay araşdırıblar, izləyiblər, məlum olub ki, adam "JEK"-in fəhlələrinin kartı ilə bankomatdan pullarını çıxarıb cibinə qoyur. Allah bunu götürməz, qardaş..."

Nəhayət bu ayın 2-də əməliyyat keçirilib, Teymur Hacıyevin üstündə 32 fəhlənin maaş kartı aşkarlanıb.

Sən demə, maaşları mənimsəyirmiş. Kimsə başçıdan,

müavinindən soruşanda ki, ay müəllim, bu küçələr niyə bu gündədir, deyirlər ki, fəhlələr kəndlərə ezam olunub".

Sakinlər danışırırlar ki, T.Hacıyevi yaxalayandan sonra gecə ilə Bakıya apara bilməyiblər: "Məsələyə icra başçısı Alimpaşa Məmmədov qarışdırıb. İcra başçısı tələm-tələsik reaksiya verib, deyib ki, Teymur Hacıyev mənim işçimdir, prokurorluq əməkdaşlarından bir günlük möhlət istəyib. Teymur Hacıyev də bunun əvəzində Alimpaşa Məmmədovun adını çəkməyib". Şəmkiyə

Teymur Hacıyevin həbsindən bixəbər olan az adam tapılır.

Sakinlərin sözlərindən belə aydın olur ki, MKTB reisi saxlanıldıktan 1 gün sonra Bakıya gətirilib, barəsində mənimsəmə, vəzifə səlahiyyətindən sui-istifadə maddələri ilə cinayət işi başlanıb: "Amma hazırda oturub öz evində, səsi də çıxmır. Aprelin 4-də sərbəst buraxılıb, barəsində həbs qəti-imkan tədbiri seçilməyib. Səbəbini biz də bilmirik. Ancaq Teymur Hacıyev vaxtında şəhərə baxsaydı, küçələrimiz zibillik içində "üzməzdi". Ən

azından heç olmasa Şəhidlər Xiyabanına baş çəksinlər, o biabırçılığa son qoysunlar".

Sakinlər deyirlər ki, Şəmkiyə ötən ilin ortalarında 550 ştat ayrılıb, hər işçiyə 180 manat təyin olunub: "Məqsəd həm məşğulluğun artırılması idi, həm də onların şəhər təsərrüfatında iştirakı təmini idi. Amma zibilin dizə çıxmasının bir səbəbi də həmin 550 işçinin "ölü can"a çevrilməsi ilə əlaqədardır. Həmin 550 işçinin hələ 32 nəfərinin maaş kartı "JEK" müdirinin cibindən çıxdı. Onda icra hakimiyyətindəki digər və-

zifəllərin də cibinə baxsınlar, görsünlər ki, kimin cibində neçə fəhlənin maaş kartı var. Həmin fəhlələri işə götürmək səlahiyyəti rəsmi, qeyri-rəsmi İcra Hakimiyyətində çalışan Qüdrət Əliyev, Rasim Mustafayevdir. Onlardan soruşmaq lazımdır ki, hanı bu 550 işçi, niyə gəlib küçələri təmizləmirlər?"

Şəmkiyə deyirlər ki, 550 işçi şəhərdən Şəmki şəhərini təmizləməyə başlasalar, axşama 50-60 maşın tullantı çıxararlar: "Soruşanda deyirlər ki, guya fəhlələri Çınarlı, Zəyəm, Dəllər, Kür qəsəbələrinə küçələri təmizləməyə göndəriblər. Bunlar şəhəri düzəltməyiblər, kəndlərin dərdini çəkirlər? Həmin qəsəbələrdə, kəndlərdə bir nəfər də fəhlə işləmir. Kəndlərdə təmizliyi camaat özü eləyir. Bunu bilməyən var ki?"

Şəmkiyə deyirlər ki, A.Məmmədovun idarəçiliyi əvvəllər belə deyildi: "Son 1 ildə qəbuluna düşmək mümkün deyil. Camaatı yığır, elə danışır ki, guya heç problem yoxdur. Faktiki isə elə deyil. Şəmkiyə həmişə təmiz şəhər olub, burda alman mədəniyyətinə aid tikililər var, küçələrimiz də səliqə saxlanıb. Keçmiş başçı Nazim Veyisov da insafən buna fikir verirdi. İndi hər tində, hər küçə başında, hər evin qabağında, parkların ətrafında zibillik "dağlar" əmələ gəlib. Bir deyil, beş deyil, deyərsən ki, kənar ərazilərdə ola bilər, bütün şəhər başdan-başa bu vəziyyətdədir. Biz utanırıq, onlar yox..."

Küçələrin belə zir-zibil içində, baxımsız olması, yollarımızın dağılması, təzə asfalt çəkilməməsi də icra başçısının axır vaxtlar Şəmkiyə laqeyd qalmasından irəli gəlir. Alimpaşa müəllimi kabinetində, icra hakimiyyətində tapmaq müşkül məsələdir. Onu ya Seyfəli kəndinin kənarındakı Dəryaçayda özünün "Azərforel" adlandırdığı şəxsinə məxsus balıqçılıq təsərrüfatında görərsən, orda da ol-mursa, Şəmkiyə Gədəbəyə gedən yolun üstündəki maralçılıq fermasında taparsan. Bilmirik ki, onu Şəmkiyə icra başçısı təyin ediblər, yoxsa baş fermer..."

Elə biz də bu məqsədlə icra başçısının qızıl balıq təsərrüfatının arxasınca Seyfəli kəndinə yollandıq. Bu haqda növbəti reportajımızda...

□ "Yeni Müsavat"-ın Reportyor Qrupu Şəmkiyə-Bakı

Zamin HACI
 zaminhaci@gmail.com

Dağlıq Qarabağ məsələsində ABŞ-ın yeni moderatorluq təşəbbüsü siyasi gündəmin əsas mövzularından birinə çevrilib. Söhbət dövlət katibi Maykl Pompeonun Azərbaycan və Ermənistan xarici işlər nazirlərinin növbəti görüşünü Vaşinqtonda təşkil etməklə bağlı irəli sürdüyü təşəbbüsdən gedir.

Maraqlıdır ki, belə bir mühüm gəlişmə fonunda ABŞ konqresmenlərinin böyük bir qrupu Ermənistanla gəlib. Bir neçə günlük səfər çərçivəsində onlar aprelin 19-da baş nazir Nikol Paşinyanla görüşüblər. "Yeni Müsavat"ın erməni baş nazirin mətbuat xidmətinə istinadən verdiyi xəbərə görə, N.Paşinyan onların səfərini alqışlayaraq, Ermənistanın Birləşmiş Ştatlarla əlaqələrin inkişafı və dərinləşməsinə mühüm önəm verdiyini bildirib. Ardınca o, iddia edib ki, "Ermənistan radikal islahatlar prosesinin içindədir və demokratiyanın inkişafı istiqamətində inamla irəliləyir". Onun sözlərinə görə, Ermənistan hökuməti növbəti addımlar qismində demokratiyanın institusional və iqtisadi əsaslarını möhkəmləndirməklə məşğuldur və bu prosesdə beynəlxalq tərəfdaşlardan, o cümlədən ABŞ-dan dəstək gözləyir.

Daha sonra Paşinyan konqresmenlərin suallarına cavab verib. Suallar əsasən, ölkədə iqtisadi islahatlar, regional situasiya və onun inkişafı, gənclərin "məxməri inqilab"a və sonrakı islahatlara cəlb olunması, qadınların siyasi həyatda və idarəçilikdə rolu, parlament sisteminin fəaliyyəti və s. barədə olub. Amerikalı konqresmenlər Ermənistanda demokratiyanın möhkəmlənməsinə, iqtisadi islahatların reallaşmasına və ABŞ-Ermənistan əlaqələrinin inkişafına dəstək verməyə hazır olduqlarını söyləyiblər.

"Yeni Müsavat" xatırladır ki, az öncə Nikol Paşinyan publik açıqlamalarının birində ABŞ-dan yetərli siyasi və maliyyə dəstəyi ala bilməməklə bağlı giley eləmiş, hətta ABŞ-ı onu başa düşməməkdə qınamışdı. Halbuki belə vəziyyətin yaranmasında özünü "qərbyönlü" sayan, lakin sələfləri kimi Rusiyanın ağışunu seçən Nikolun özü günahlardır. Paşinyanın Rusiyanın rüsxət və tələbi ilə Suriyaya erməni humani-

ABŞ konqresmenləri İrəvanda - Vaşinqtonun son cəhdi

Birləşmiş Ştatlar Ermənistanı Rusiyanın hərbi qalası və "arxa bağçası" olmaqdan çıxarmaq üçün danışıqlar aparır; "demokrat" və "qərbyönlü" Paşinyan isə sələflərinin kursuna qayıdıb - səbəb...

tar-hərbi missiya göndərməsi buna sübutdur. Hansı addım ki, dərhal ABŞ dövlət Departamentinin sərt reaksiyasına səbəb olmuşdu. Bundan az sonra isə Ermənistan Rusiyanın qorxusundan Gürcüstandakı NATO təlimlərində iştirakdan imtina elədi.

Ümumiyyətlə, "məxməri inqilab"dan sonra Paşinyanın quru bəyanatlarından savayı Qərbə yaxınlaşmaq yönündə heç bir addımı olmayıb. Bu üzədən ötən təqribən 1 il ərzində Ermənistan ABŞ və Avropa Birliyindən (AB) umduğu maliyyə dəstəyinə ala bilməyib. Nikolun Qərb paytaxtlarına etdiyi səfəri zamanı ona açıq şəkildə bildirilib ki, Ermənistan Rusiyanın hərbi-siyasi orbitindən uzaqlaşmayınca belə bir dəstəyi gözləməsin.

Bu isə yalnız Qarabağ məsələsində İrəvanın konstruktiv mövqe tutması sayəsində mümkün ola bilər. Ötən ilin oktyabrında İrəvanda səfərdə olan ABŞ prezidentinin milli təhlükəsizlik məsələləri üzrə müşaviri Con Bolton da açıq bəyan eləmişdi ki, Ermənistan inkişaf etmək istəyirsə, öncə Qarabağ məsələsinin həll yönündə real addımlar atıb öz əsas qonşuları - Azərbaycan və Türki-

yə ilə münasibətləri normallaşdırmalı, nəticə etibarilə də Rusiyanın təsir zonasından uzaqlaşmalıdır. Eyni mesaj iki ay sonra prezident Donald Trampın Nikol Paşinyana göndərdiyi təbrik məktubunda əksini tapdı.

Lakin bu mesajların heç biri ciddiylə alınmadı. Əksinə, Paşinyan Rusiyaya daha da yaxınlaşmaq kursu götürdü, eyni zamanda "iki stul"da oturmaq siyasətini davam etdirdi. Dağlıq Qarabağ məsələsində isə ABŞ-ın regional maraqlarına daban-dabana zidd radikal mövqe sərgilədi. Qısası, Nikol aydın şəkildə anladı ki, Ermənistan Rusiyanın "arxa bağçası" və hərbi qalası rolundan imtina etməyə hazırlaşmır...

İstisna deyil ki, konqresmenlərin İrəvan səfərində əsas məqsəd bir daha Paşinyan hökumətinin xarici siyasətlə bağlı əsas oriyentirlərini dəqiqləşdirməkdir. O ki qaldı daxili reformalara, xarici siyasət daxili siyasətin davamı sayıldığı kimi, daxildəki proseslər də xarici amillərdən ciddi şəkildə asılıdır.

Əksər analitiklər də əmin-dir ki, Nikol Paşinyan avtoritar və imperiyapərəst Rusi-

yanın təsir zonasından çıxmadan, blokada problemini aradan qaldırmadan, Paşinyan Qərbin real siyasi-maliyyə dəstəyinə ümid edər, nəticə etibarilə daxildə heç bir ciddi siyasi və iqtisadi islahatlara nail ola bilməyəcək. Ehtimal ki, konqresmenlər Nikol Paşinyana məhz belə bir mesajı çatdırıblar.

Bu xüsusda diqqətçəkəkdir ki, ötən 1 ildə Ermənistanda əhalinin güzəranının yaxşılaşması, ölkədən kütləvi köçün azaldılması, yeni iş yerlərinin açılması yönündə müsbət dəyişikliklər qeydə alınmayıb. Əksinə, struktur "islahatları" nəticəsində iş yerləri azalıb, ictimai narazılıq və etirazlar, ölkənin xarici borcu artıb. Son vaxtlar isə Ermənistanda hay-küylü həbslərə və oliqarxlarla mübarizəyə rəğmənlərin köhnə tendensiya müşahidə edilməkdədir. Belə ki, siyasi konyunkturayı və mövcud sərt reallıqları nəzərə alan hökumət iri biznesmenlərlə siyasi kompromislərə getməyə başlayıb - hansı ki, Paşinyan hökumətinin xalqa verdiyi ilkin vədlərlə tam ziddiyyət təşkil edir...

□ "Yeni Müsavat"ın analitik xidməti

"Ermənistan-Azərbaycan Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin sülh yolu ilə həllinə dair Azərbaycan xarici işlər nazirinin erməni tərəfi və ya ATƏT-in Minsk Qrupunun həmsədrləri ilə keçiriləcək görüşlər, atılacaq addımlara dair şərhləri "3+2" formatında qəbul edilmiş birgə bəyanatlara tam uyğun olaraq edilir".

ni Müsavat"a açıqlamasında bildirdi ki, ATƏT-in Minsk Qrupunun Qərbdən olan həmsədrləri - ABŞ və Fransa indiyədək Dağlıq Qarabağ itilafının həlli prosesində digər həmsədr ölkə Rusiyanın fəallığı göstərməsinə, önə çıxmasına normal yanaşsınlar: "Bunun səbəbləri az-çox hər kəsə aydındır: münaqişə tərəfləri ilə Rusiya ortaqları keçmişə malikdir

si altında uzun müddət duruş getirə bilməyəcəyini anlayır. Sadəcə, Putin ABŞ-a nümayiş etdirir ki, mən sənə dünyanın bir çox yerində problem yaratmaq gücündəyəm və mənə ciddi tərəfdaş kimi qəbul etmək, maraqlarımı nəzərə almaq zərurətdən asandır. Başqa bir misal. Tramp administrasiyasının əsas xarici siyasət vəzifələrindən biri də Şimali Koreyanın

bu məsələdə təşəbbüsü Rusiyanın əlindən alıb, onu prosesdən kənarlaşdırmaq istəyir. Sadəcə olaraq, ABŞ bununla demək istəyir ki, konfliktin Kremlin maraqları çərçivəsində həllini əngəlləmək gücündədir və tərəflərlə münasibətlərini dərinləşdirmək imkanı da var. Münaqişənin həllindəki son duruma gəldikdə isə ötən ilin sonlarından bəri prosesin

"Ordumuz Qarabağı işğaldan azad etmək gücündədir..."

Qarabağ qazisindən çağırış

Qarabağ qazisi Rey Kərimoğlu bildirib ki, Azərbaycan ordusu Qarabağı işğaldan azad etmək gücündədir. Bu məsələdə heç Rusiya da bizə mane ola bilməz. Amma biz bu məsələni uzadıq: "Azərbaycan ordusu Qarabağı işğaldan azad etmək gücündədir! Heç Rusiya da bizə mane ola bilməz! Amma uzadıq!".

Rey Kərimoğlunun fikirlərinə Qarabağ Azadlıq Təşkilatının sədri Akif Nağı dəstək verib. "Yeni Müsavat"a açıqlamasında Akif Nağı bildirdi ki, Qarabağ qazisinin bu fikrini tam dəstəkləyir. Azərbaycan heç kəsdən, o cümlədən Rusiyadan çəkinməməli və hərbi əməliyyatlara başlamalıdır: "Amma biz özümüzü Rusiyaya qarşı qoymalı deyilik. Düşmənimiz ermənidir, torpaqlarımızı Ermənistan işğal edib. Ona görə də biz Rusiyaya qarşı deyil, işğalçı Ermənistanın qoşunlarını torpaqlarımızdan çıxarmaq üçün müharibəyə başladığımızı elan etməliyik. Azərbaycanın öz ərazi bütövlüyünü bərpa etməsi onun hüququdur. Bu hüququ ona BMT qətnamələri, beynəlxalq konvensiyalar, eyni zamanda özünün konstitusiyası verir. Ona görə də biz torpaqlarımızın azadlığı naminə ədalətli müharibəyə başlamalıyıq. Rusiyaya da bunu bəyan etməliyik. Eyni zamanda, Ermənistanın arxasında dayanan istənilən qüvvədən, o cümlədən Rusiyadan çəkinməməliyik. Ermənistanın arxasında kim dayanır-dayansın, biz Ermənistanı onu müttəfiqləri müdafiə etsə belə, məğlub etməyə qadirik".

Akif Nağının sözlərinə görə, Rusiya Azərbaycan kimi zəngin və geostrateji əhəmiyyətli ölkə ilə birlikdə olmaq istəyirsə, heç vaxt işğalçı Ermənistanın arxasında dayanmayacaq, yaxud dayanarsa, regionda bütün mövqelərini itirəcək: "Müşahidələrimizə görə, Rusiya rəhbərliyi bunu artıq dərk edir. Ona görə bütün gücü ilə çalışır ki, hərbi əməliyyatlar başlamasın və hazırkı status-kvo davam etsin. Mümkündür ki, hərbi əməliyyatlar başlansa Rusiya neytral qalsın və Ermənistanı əvvəlki dəstəyini verməsin. Ona görə də biz ləngimədən ərazi bütövlüyümüzü bərpa etmək üçün hərbi əməliyyatlara başlamalıyıq. Azərbaycan ordusunun imkanları bu müharibədən qalib çıxacağımızı təmin edəcək".

□ **Etiyar SEYİDAĞA,**
"Yeni Müsavat"

Vaşinqtonun təklif etdiyi Qarabağ danışıqları-nələr ola bilər?

Ermənistanla danışıqların dayandırılması təşəbbüsünə politoloqdan reaksiya; **Şahin Cəfəri:** "Azərbaycan masadan ilk qalxan tərəf olmamalıdır və mümkün qədər öz maraqlarına uyğun həllə nail olmağa çalışmalıdır"; **Oleq Kuznetsov:** "ABŞ-ı Dağlıq Qarabağın müstəqilliyini tanıمامağa məcbur etmək üçün yalnız bir yolu var"

Bunu Azərbaycan XİN-in mətbuat katibi Leyla Abdullayeva deyib. Diplomət qeyd edib ki, sözügedən bəyanatlar açıq şəkildə iki ölkə əhalisinin sülhə hazırlanması zərurətini dəstəkləyir: "Ermənistan rəhbərliyi anlamalıdır ki, mövcud status-kvo qəbul edilməzdir, dayanıqlı deyildir və bu proses həmişəlik davam edə bilməz. Biz Ermənistan Xarici İşlər Nazirliyini "3+2" formatında qəbul edilmiş bəyanatlara qoşulmağa və daha pragmatik olmağa, eləcə də ATƏT-in Minsk Qrupunun həmsədrliyinin fəallığına etimad göstərməyə və dəstək nümayiş etdirməyə dəvət edirik. Əgər Ermənistan tərəfi etimad quruculuğundan və danışıqlarda səmimiyyətdən yadırlımasından bəhs edərsə, o zaman Azərbaycan tərəfində olduğu kimi, onlar da qarşılıqlı etimadın yaradılmasına çalışmalı və buna uyğun şərtlər verməlidirlər. Eyni zamanda onlar regionda sülh, sabitlik və rifahın yaradılması istiqamətindəki sözlərə qoşulmalıdırlar".

Qeyd edək ki, Paris və Moskva danışıqlarından sonra Azərbaycan və Ermənistan XİN başçılarının Vaşinqtonda görüşəcəkləri barədə məlumat yayılıb. Azərbaycan XİN başçısı Elmar Məmmədov deyib ki, belə bir təşəbbüslə ABŞ-ın dövlət katibi çıxış edib. Bəzi ekspertlər indi də Vaşinqtonda bir araya gəlməyi sadəcə vaxt itkisi kimi qiymətləndirir. Hesab olunur ki, bu kimi təşəbbüslər sadəcə status-kvonun saxlanması xidmət edir. Belə yanaşma da var ki, Fransa və Rusiyada keçirilən görüşdə hansısa anlaşma əldə olunduğunu nəzərə alan ABŞ təşəbbüsün əldə çıxacağını zənn edərək moderatorluğu üzərinə götürməyə qərar verib.

Politoloq Şahin Cəfəri "Ye-

Şahin Cəfəri

Oleq Kuznetsov

və müasir dövrdə də aralarında çox yaxın əlaqələr var. Moskva İrəvanla müttəfiq, Bakı ilə strateji tərəfdaşdır və hər iki paytaxt üzərində real təsir imkanlarına sahibdir. Bu səbəblə, Qərb Rusiyaya atəşkəs rejiminin təminatçısı kimi baxır və onun bu münaqişənin tənziqlənməsində öz rolunu qəbul edir. Amma bu, o demək deyil ki, ABŞ və Fransa bu məsələni tamamilə Rusiyanın öhdəsinə buraxmaq və Moskvanın Cənubi Qafqazda öz nüfuz dairəsini genişləndirmək cəhdlərinə seyrçi qalmaq fikrindədir. Təbii ki, yox. Qərb və Rusiya arasında geosiyasi rəqabət davam edir". Ş.Cəfəri digər məqamda da diqqət çəkdi: "Rusiya, basit ifadə etsək, son vaxtlar öz boyunu aşan işlərə girişərək global miqyasda ABŞ-a problemlər yaratmağa başlayıb. Məsələn, Moskva çox yaxşı bilir ki, Amerika qitəsi və ümumilikdə Qərb yarımkürəsi 1823-cü il Monro doktrinasından bəri Vaşinqtonun həyatı maraqlarının olduğu zonadır. ABŞ bu yarımkürəyə kənar güclərin müdaxiləsini hər zaman böyük qıcıq və qısqanclıqla qarşılayıb. Kreml bunu bildiyi halda, Venesuelada Maduro rejiminə ciddi dəstək verir, hətta oraya 100 nəfərlik hərbi kontingent göndərib. Şübhəsiz ki, Moskva Maduronun ABŞ-ın ağır basqı-

denukleirizasiyasına, yəni nüvəsizləşdirilməsinə nail olmaqdadır. Çinlə bərabər Rusiya da Şimali Koreya üzərində təsir imkanlarına malikdir, bu yaxınlarda Kim Çen İn Moskva səfər edəcək. Putin Trampa mesaj göndərir ki, Rusiya bu problemin həllinə həm mane olmaq, həm də kömək etmək gücündədir. Uzun sözün qısası, Putin bu cür həmlə - yaxud hücum - diplomatiyası ilə əlindəki kartların sayını və sambalını artırır və ABŞ-ı masaya çağırır. Gələn il keçiriləcək prezident seçkiləri öncəsi Trampın ciddi xarici siyasət uğuruna ehtiyacı var. Putin bunu çox gözəl bildiyi üçün Vaşinqtona işarə edir ki, Venesuela və Şimali Koreya məsələlərində kömək göstərə bilərəm, bir şərtlə ki, postsovet məkanında Rusiyanın həyatı maraqlarına hörmət göstərsin və sanksiya rejiminin ağırlaşdırılmasından imtina edilsin".

Politoloq Ağ Evin hərəkəti keçməsinə təsadüfi saymır: "Mən düşünürəm ki, ABŞ əks-həmlə kimi postsovet regionunda daha da fəallaşma biləcəyini qarşı tərəfə nümayiş etdirməyə çalışır və Mayk Pompeo'nun Azərbaycan və Ermənistan XİN rəhbərliyini Vaşinqtona dəvət etməsinin səbəblərindən biri bu ola bilər. Söhbət ondan getmir ki, ABŞ

sürətləndiyi göz önündədir. İrəliləyiş də var. Tərəflər öz xalqlarını sülhə hazırlamağa, etimad artırıcı tədbirlər həyata keçirməyə və humanitar aspektdə addımlar atmağa razılaşıblar. Son görüşlərin əsas mövzusu məhz budur. Əlbəttə, biz bu tip razılıqları əvvəllər də müşahidə etmişik və onlar hər hansı real nəticəyə gətirib çıxarmayıb. Amma hər halda, tərəflər bu məsələ üzrə ortaq məxrəcə gəliblər və bunu əhəmiyyətsiz saymaq olmaz. Əgər xalqların sülhə hazırlanmasından söhbət gedirsə, deməli, bunun arxasında ciddi addımlar gələcək. Yəni vasitəçilər istəyir ki, ölkə rəhbərləri hər hansı sənədə, sazişə imza atanda ölkələrin daxilində təlatüm baş verməsin və xalqlar şok yaşamasın. Ona görə də Azərbaycan ictimaiyyəti prosesə diqqətlə izləməlidir".

Siyasi təhlilçi hazırkı dönmədə danışıqlardan imtina düzgün saymır: "Azərbaycanda danışıqlardan imtina olunması təklif edənləri yaxşı başa düşürəm. Çünki əvvəla, 1994-cü ildən bəri davam edən sülh prosesi heç bir nəticə verməyib. Digər tərəfdən, Ermənistan tərəfi destruktiv mövqeyini davam etdirir və Azərbaycandan kapitulyasiya mənasına gələn güzəştlər gözləyir, bu isə haqlı olaraq Azərbaycan ictimaiyyətində qəzəb doğurur. Amma Azərbaycan masadan ilk qalxan tərəf olmamalıdır və mümkün qədər öz maraqlarına uyğun həllə nail olmağa çalışmalıdır. Müharibə yolu ilə işğal olunmuş əraziləri qaytarmaq üçün şərtlər hələ ki uyğun deyil".

"ABŞ ərazisində Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin Azərbaycanın xeyrinə danışıqlar yolu ilə həll edilməsi mümkün deyil". Bu sözləri Axar.az

ttp://axar.az/-a rus tarixçi və politoloq Oleq Kuznetsov rəsmi Vaşinqtonun Azərbaycan və Ermənistan XİN rəhbərliyinin növbəti görüşünün ABŞ-da keçirilməsi haqda olan təklifini şərh edərkən deyib. "Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həllində ABŞ-ın roluna gəldikdə, eyni şeyi söyləyəcəyəm. 1992-ci il noyabrın 24-də ölkədə Azadlığın Müdafiəsi Aktı adlı bir milli qanun qəbul edildi. Bu qanunun 907-ci maddəsinin rus dilinə tərcüməsində məzmunu kontekstdə belə görünür: ABŞ hökuməti Azərbaycan hökumətinə Ermənistan və Dağlıq Qarabağa iqtisadi blokada tətbiq olunduğu və digər zorakılıq aktları törədildiyi müddətdə Azərbaycan hökumətinə texnoloji və hərbi-texniki yardım göstərməyəcək", - deyir politoloq bildirib.

Ekspertin sözlərinə görə, Amerika Rusiyadan və Fransadan fərqli olaraq, qanunvericilik səviyyəsində uzun illərdir ki, Qafqazdakı ikinci erməni dövlətinin müstəqilliyini tanıyır və dünyada hər kəs bunu bilir:

"Amerika siyasətçiləri öz ölkələrində öz qanunlarını açıq şəkildə pozmur və dövlət katibi Pompeo da bunu etməyəcək. O, Amerika qanunvericiliyinə ciddi əməl edəcək və buna görə ABŞ-da dialoqun və müzakirələrin gedişatının növbəti mərhələsində Azərbaycan nümayəndə heyətini ABŞ qanununa əməl etməyə və Qarabağın müstəqilliyini tanımağa məcbur edəcək. Zənnimcə, siyasi karyerani təhlükə altına almaq, öz milli qanunvericiliyini pozmaq fikri yoxdur. Amerikalılar qanunvericiliyini çox nadir hallarda - yalnız obyektiv reallıqlara ziddirsə, dəyişirlər.

ABŞ-ı Dağlıq Qarabağın müstəqilliyini tanıمامağa məcbur etmək üçün yalnız bir yolu var: Vyetnamın zamanında Sayqonu məhv etdiyi kimi, bu terrorçu qondarma dövləti müharibə yolu ilə məhv etmək. ABŞ ərazisində Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin Azərbaycanın xeyrinə danışıqlar yolu ilə həll edilməsi mümkün deyil".

□ **E.PASASOY,**
"Yeni Müsavat"

Yazıçı, deputat Aqil Abbas həmişə orijinal fikirləri ilə diqqət çəkir. Açıq, onun dilindən səslənən sözlər hər zaman səmimi təsir bağışlayır. Çünki danışanda içdən gələn sözlər olduğunu hiss edirsən, hansısa malalama ya da siyasi konyukturaya hesablanmış açıqlamalar olmadığını görürsən.

Bu dəfə A.Abbasla söhbətimiz son günlərin polemikasına çevrilən uşaqların rus dilində təhsil alması ilə bağlı oldu.

- *Aqil müəllim, doğrudanmı valideynlərin uşaqlarını rus sektoruna qoyması həyəcanlanmalı tendensiyadır?*

- Vallah, mən həyəcanlanmalı heç nə görmürəm. Kim istəsə övladını rusca, kim istəsə ingiliscə, kim istəsə, ana dilimizdə oxudur. O qədər yazıqların uşaqların rusca oxuyub ki... Düzdür, mən övladlarını Azərbaycan dilində oxutmuşam. İntəhası, bizdə ingiliscə, fransızca təhsil verən məktəblər də var. Onların təhsil haqlarının qiyməti dəhşətdir, ancaq pulular uşaqlarını orada oxudurlar. Azərbaycan sektorları isə rus sektorundan geri qalır, valideynin pulu yoxdur ki, uşağını ingiliscə oxutsun, rus sektoru pulsuzdur deyə, ora qoyur.

Azərbaycanın dünyaya çıxışı ruscadır. Bu gün Rusiyadakı tok-şoularda azərbaycanlı yoxdur. Orxan Camal öldü, Fuad Abbasov sıxılır, ancaq nə qədər erməni aparıcı istəsən rus televiziylərində tapırsan. Bizdə rus dili bilən savadlı jurnalistlər var, onlara şərait yaratmaq, Rusiya televiziylərində tok-şoulara çıxmasına imkan yaratmaq lazımdır. Yəni sadəcə, bir konfransda jurnalistimiz rusca sualı düzgün verməmişdi, hamı ondan danışdı.

Mən sizə dostum, həmkarım Rasim Musabəyovdan deyim: Rasim müəllim ağıllı, savadlı adamdır, əvvəl Azərbaycan dilində yaxşı danışa bilmirdi. Mən də qəzetdə yazmışdım ki, bizim kənddə hamı ana dilində yaxşı bilir, ancaq nə olsun,

"Əsas rusca danışanın təfəkkürü rusca olmasın"

Aqil Abbas: "Məni rus agenti çıxardılar, agent olmağım üçün gerek tərcüməçi ayırırsınlar"

hamı Rasim Musabəyov deyil. Yaxud Çingiz Abdullayevi götürək, onun da danışdığı dilinə sataşdılar. Amma bu faktır ki, Çingiz müəllim Azərbaycan ədəbiyyatını dünyaya çıxardır.

- *Demək istəyirsiniz ki, rusca təhsil almağın bir zərəri yoxdur...*

- Mən sizə bir misal çəkim: rəhmətlik Əbülfəz Elçibəyə məhkəməsində demişdilər ki, sən rusca danışanları namərd adlandırmısan. O da bildirmişdi ki, mən heç vaxt elə söz demərəm, başqa millətin dilini bilənə namərd söyləməyəm, çünki özümlə iki xarici dil bilirəm, tərcümə edirəm, mən təfəkkürü rus olana namərd deyə bilərəm. Aqil Abbas olaraq da deyirəm ki, kimsə rusca bilirsə və təfəkkürü bizimkidirsə gözüm üstə yerli var. Azərbaycanın Rusiya ilə qonşuluq münasibətləri var, əlaqələrimiz yüksək səviyyədədir, cənab prezident və Mehriban xanım rus dili haqqında fikirlərini bəyan ediblər. Ona görə bir jurnalistin rusca oxuyanları pozğun adlandırması düzgün deyil, ayrı-seçkilik eləməkdir. Heç kim bu sözləri ingilis dilində məkəblər haqda demir, yəni məsələni belə qoymaq yanlışdır. Mən Ağdamda rus məkə-

binde Azərbaycan sektorunda ləri oxumur. Süleyman Rəhimovda olan dil zənginliyi Tolstoyda yoxdur.

- *Ümumiyyətlə, rus dilinə tələbat, maraq nədən qaçıqlandır?*

- Biz bir dəfə ailəvi Qarsa gedirdik. Bu şəhərə ilk səfərimiz idi, istədik ki, Qars haqqında geniş məlumat öyrənək. Türkçə vikipediya baxdıq, cəmi 2 səhifə Qars barəsində məlumat var idi. O da Qars müharibəsi, Qars qalası və s. hamısını bildirdim. Amma rusca Qars haqda 200 səhifə məlumat çıxdı. Türkiyədə artıq rusca danışirlar. Əvvəllər azərbaycanlılar Türkiyədə ruscadan tərcümələr edib dolanırdılar, əsasən turizm sektorunda lazım olurdu. İndi türklər özləri bu dili öyrəniblər, fikirləşirlər ki, bu pulu niyə başqasına verək.

Mən yenə deyirəm ki, hər kəsin öz seçimi var və hamı da öz dilini bilməlidir. Amma baxırsan ki, bizdə yazıqlar jurnalistlər kimi yazmağa başlayıblar. İsmayıl Şıxlının, İsi Məlikzadənin, Əkrəm Əylislinin dili qalmayıb. Yeni ədəbi nəsil klassik-

ləri oxumur. Süleyman Rəhimovda olan dil zənginliyi Tolstoyda yoxdur.

Bizimkiler xaricilərin mənəvi və zəif tərcümə kitablarını oxuyurlar, dilimizin gözəlliyindən uzaqlaşirlar. Mövlud Süleymanlının necə gözəl yazdığı dili var, amma oxumurlar.

- *İndi bir dəfə çıxıb, hər sözün başında Frans Kafkanın adını çəkib intellektual görünmək...*

- Ay sağ ol. Kafka kimi çətin yazıqların adın çəkmək dəb olub. Vallah, Murakami oxumuşam, Ayxan Ayvazlının hekayələri ondan yaxşıdır. İndiki bəzi cavanlar ədəbiyyata təzədən kənd koloritini gətiriblər, xariciləri oxuyub uzaqlaşmasalar yaxşıdır. Mən də onlara həmişə dəstək verirəm, işə götürürəm. Amma mətbuatla gələn cavanların çoxu rusca bilmir. Yaxşı bilmirsən, Haqverdiyevi, Mirzə Cəlili oxu da.

Uzağa getmirəm, elə sizin qəzetdə Xəlil Kazımlı və Zamin Hacı Türkiyədə tanınan köşə yazarlarından qat-qat istedadlı yazırlar. Sadəcə, onların əhalisi böyükdür, fantastik məbləğdə qonrarlar alırlar. Biz Türkiyə mediasına çox meyillənirik, onlardan öyrənmək istəyirik. Axı "Tatlısəsin çibani çıxıb" xəbəri kimə lazımdır? Telekanallarımız da on-

lara oxşamağa başlayıblar. O gün oxuyuram ki, hansısa müğənnimizin şərab içməsinə yazıblar. Xəlil Kazımlı da sağ olsun, yaxşı yazmışdı ki, bura İran, Səudiyyə deyil, kim nə içib özü bilir.

Türkiyədən gələn qalmaqalları nəticələndir. Rusiyadakı tok-şoulardan kənarda qalmışdır. Mən rus dilini göyə qaldırmaq istəmirəm. Sadəcə, realıqdan danışiram.

O vaxt türklər rus təyyarəsini vuranda dedim ki, səhv ediblər, üstümə qalxdılar. Dedilər ki, rus agentisən. Burdan bura Ağdama gedə bilmir, hayqırırdı ki, Türkiyənin yanındayıq. Həmin hadisənin axırı da məlum oldu ki, necə qurtardı. Biz "ayı"nın da nə olduğunu bilirik. Hikmət Ha-

cızadə hörmət etdiyimiz siyasətçidir, mənə agent çıxardı. Amma Aqil Abbas rusca zəif bilir, mənə agent olmaz. Rus agenti olmağım üçün gerek tərcüməçi ayırırsınlar (gülür - E.S.) İndi bilirəm ki, bu müsahibəmə görə də üstümə töküləcəklər.

- *O vaxt "soğan əkin" deyəndə də üstünüzdə gəlməmişdilər...*

- Mən soğanı elə formada deməmişdim. Demişdim ki, kənddə işləyirsə, pay torpağı varsa, işsiz sayılmır, əksin-bəcərsin, ailəsinə saxlasın, üstümə töküldülər... Ona görə rus dili haqqında deyirəm ki, hər kəsin seçiminə hörmət etmək lazımdır, əsas rusca danışanın təfəkkürü rusca olmasın.

□ **Emil SALAMOĞLU,**
"Yeni Müsavat"

Müxalifət bələdiyyə seçkilərinə gedəcəkmiz?

Partiya funksionerləri bələdiyyələrlə bağlı fərqli fikirlər bildirdilər

Bu ilin dekabr ayının 27-də Azərbaycanda bələdiyyə seçkiləri keçiriləcək. Məlumat olaraq bildirək ki, Seçki Məcəlləsinə əsasən, bələdiyyələrin səlahiyyət müddəti 5 ildir. Bələdiyyə seçkilərini Mərkəzi Seçki Komissiyası təyin edir və bələdiyyə seçkilərinin təyin edilməsi barədə qərar onun qəbul edildiyi gündən on geci 2 gün ərzində kütləvi informasiya vasitələrində rəsmi dərc edilmişdir. Bələdiyyə seçkilərinin vaxtı 2018-ci ildə qeyd olunub. 2019-cu ilin iş vaxtı normasının hesablanması məqsədilə rəsmi elan olunanaqədər şərti olaraq istehsalat təqvimində 2019-cu ilin 27 dekabr tarixi iş günü hesab edilməyən Bələdiyyə seçkiləri günü kimi nəzərə alınır.

Bəs keçiriləcək bələdiyyə seçkilərinə müxalifət partiyaları qatılacaqlar?

Bu suallar bir neçə partiya funksionerinə müraciət etdik. "Yeni Müsavat"a danışan ADP sədri Sərdar Cəlalovlu bildirdi ki, bununla bağlı qərarı seçki ərəfəsində verəcəklər: "Çalışacağıq ki, bələdiyyə seçkilərində iştirak edək. Mənə elə gəlir ki, Azərbaycanda keçirilən

seçkilərə qeyri-adi hazırlığa ehtiyac yoxdur. Seçkilər normal keçirilsə, istənilən vaxt qoşulmaqda uda bilirik. Necə ki, bu hakimiyyət iqtidardadır, istənilən adam onu uda bilər".

VİP sədri Əli Əliyev bildirdi ki, onlar seçkilərə qatılmağın tərəfdarıdır: "Sadəcə olaraq bələdiyyə seçkilərə yerlərdəki insanlar inanmadığı, onun səlahiyyətləri qeyri-müəyyən olduğu, indiye qədər bu istiqamətdə yaşanan problemlərlə bağlı insanların təşviq etməkdir. Lakin seçkilərə qadağa qoymaq niyyətində deyilik. Hakimiyyətə bələdiyyə seçkiləri ilə bağlı təkliflər də vermişik və bundan sonra da belə təkliflər

verəcəyik. Böyük şəhərə bələdiyyələrinin təşkili, icra hakimiyyəti strukturları ilə bələdiyyə orqanları arasındakı səlahiyyət bölgüsünün həyata keçirilməsi, seçki bölgüsünün həyata keçirilməsi ilə bağlı təkliflər verməyəcəyik. Bizim ehtimallarımıza görə, bələdiyyə seçkilərindən öncə Azərbaycanda parlament seçkiləri olacaq".

AG Partiya lideri Tural Abbaslı isə "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, Azərbaycanda bələdiyyələrin funksional olmadığını düşünür: "Bələdiyyələr bu gün icra hakimiyyətlərinin beşinci təkəri rolunu oynayır. Heç bir səlahiyyətdə və təsir imkanlarına malik deyil. Belə strukturlara seçilmək

üçün hansısa enerjinin, maliyyənin sərf olunmasını da israfçılıq hesab edirəm. Odur ki, şəxsən bizim partiya üzümüzə gələn bələdiyyə seçkiləri maraqlı deyil. Bu, o demək deyil ki, biz seçkini boykot edirik. Sadəcə olaraq bizə maraqlı deyil. Təbii ki, kənd və rayonlarda yaşayan üzvlərimiz hansısa bələdiyyəyə namizədliklərini verəcəklərsə, bunu dəstəkləyəcəyik. Ancaq xüsusi hazırlıq, strateji plan barədə düşünmürük. Bizdəki bələdiyyələr Türkiyədəki bələdiyyələrin təsir imkanlarının yüzə birinə də sahib deyillər".

Ümid Partiyasının sədr müavini Tamilla Qulamı isə mövzu ilə bağlı aşağıdakıları bildirdi:

"Ümid Partiyası seçkilərin boykot olunması qərarını heç bir zaman dəstəkləməyib. Seçki vermişdir. Vətəndaşlarda bu verdişlərin yaranması üçün siyasi institutlar, təşkilatlar üzərində düşünməyə əsasən bu seçki verdişlərini insanlarda formalaşdırmalıdırlar. Reyasət heyətimizin iclasında seçkilərlə bağlı müzakirə aparılır, ancaq növbəti iclaslarımızda iştirakla bağlı ətraflı qərar əldə edəcəyik. Rayon şöbələrimizlə mütəmadi olaraq durumu təhlil edirik, hal-hazırda yerlərdəki vəziyyəti dəyərləndirmə ərəfəsindəyik. Son qərar uyğun olaraq düşünürəm ki, müsbət qərar olacaq".

REAL partiyasının İdarə Heyətinin üzvü Natiq Cəfərli söylədi ki, seçkilərlə bağlı ilkin toplantı və araşdırmalar keçiriləcək:

"Belə bir fikrimiz var ki, böyük şəhərlərdə pilot bələdiyyələr seçək. Gənc REAL-çıların bu seçkilərə böyük həvəsləri var. Yerli Məclislərin toplantıları da olub. İdarə heyətinə müraciət ediblər ki, belə bir fikir var. Lakin hansı bələdiyyələrdə və bölgələrdə namizədlərimiz olacaq bununla bağlı ilkin araşdırmalar aparılır. Sumqayıt, Bakı, Gəncə, Qubada araşdırmalar davam edir. Harada imkan və REAL-ın qalib gəlmə şansları olarsa, həmin yerdə pilot bələdiyyələrdə

namizədlərimiz olacaq. Bələdiyyə seçkilərində iştirakın strateji hədəflərindən biri də bələdiyyələrdə olan problemlərə dövlətin, hökumətin, cəmiyyətin diqqətini cəlb etməkdir. Bələdiyyələrin əsl səlahiyyətlərlə təchiz olunması üçün müəyyən qanunverici təşəbbüslərlə də çıxış etməyi düşünürük. Bundan başqa Böyük şəhər bələdiyyəsi ilə bağlı da kampaniyayı davam etmək lazımdır. Bizim belə bir təklifimiz var idi və bununla bağlı Mərkəzi Seçki Komissiyası yoxlamayı bitirməyib. Bu bələdiyyə seçkiləri həm də böyük şəhərlərdə bələdiyyə institutlarının yaradılması və mer seçkilərinin keçirilməsi üçün də bir fürsət açıq. Firsəti dəyərləndirib, məsələni ölkənin gündəmində daha sıx qalmasına, həll olunmasına çalışacağıq".

Vətəndaş Həmrəyliyi Partiyasının Mərkəzi İcra Aparatını rəhbəri Samir Əsədli söylədi ki, partiyanın hələ bu barədə qərarı yoxdur: "Biz bütün keçirilən seçkilərdə iştirak edirik. Yəni ki, bununla bağlı da partiyanın siyasi şurası qərarını verəcək. İndidən isə rayon təşkilatları seçki ilə bağlı hazırlıqlarını görürlər. Rayonlarda namizədlərin hazırlanması, səlahiyyətli nümayəndələrin müəyyən edilməsi prosesi artıq başlayıb".

□ **Əli RAİS,**
"Yeni Müsavat"

Yaşasaydı, bu gün 65 yaşını tamam olacaqdı. Amma qəfil ölüm onu ailəsindən, çevrəsindən, sevimli sənətindən ayırdı. Amma ayrılıb da, canından çox sevdiyi Vətən torpağına pənah apardı. 65 yaşının tamam olmasına cəmi 17 gün qalmışdı...

Görkəmli rejissor, dəyərli ziyalı Rövşən Almuradlının qəfil ölümü təkcə yaxınlarını, doğmalarını deyil, onun barəsində nə vaxtsa eşidənləri belə dərin kədəre qərq etdi, daxilən sarsıtdı. Ömrünü sənətə həsr edən bu zəngin insanın ölümü də sənət yolunda baş verdi - dayanacaqda... Filminin təqdimatına gedərkən...

Rövşən Almuradlı həmin gün səhər çağı Quba rayonuna gedirmiş. Həmin gün Qubada rejissor olduğu Əsgərlər unudulanda ölürlər" filminin təqdimatına qatılacaqmış. Lakin Sülh küçəsindəki dayanacaqda halı qəfildən pisləşir və dostlarına zəng edərək "siz gedin, mən özümü pis hiss edirəm"-deyir. Təcili yardım yetişməyə, artıq gec olub...Ömrünün son anlarında dostlarına "siz gedin..." deyən sənət fədaisi o halında da istəməyib ki, təqdimat planı pozulsun, tamaşaçı intizarda qalsın... Beləcə, Sülh küçəsində üreyi əbədi dayandı başəriyyətdə sülhün, əmin-amanlığın olmasını istəyən böyük ziyalı...

Gözəl sənətkar olmaqla

Sülh küçəsindəki dayanacaqda dayanan ürək

Böyük rejissor Rövşən Almuradlının işıqlı xatirəsinə

yanaşı, həm də siyasət adamı idi, siyasi partiyada təmsil olunurdu, proseslərə heç zaman biganə deyildi. Amma qismətən Rövşən bəylə heç zaman həmsöhbət olmamışdım. Aprelin 1-də "Yeni Müsavat" Media Qrupunun rəhbəri Rauf Aریفoğlu telefonuma yazdı ki, aprelin 19-da rejissor Rövşən Almuradlının 65 yaşını tamam olacağı, onunla bir müsahibə edərkən, təbii ki, dəyərli ziyalımızla məmnuniyyətlə görüşəcəyimi dedim və axşam internetdə Rövşən bəylə bağlı bəzi axtarıclar apardım, müsahibəyə hazırlıq üçün...Rövşən bəyin bir neçə il əvvəl infarkt ke-

çirməsi, yaradıcılıq işləri, planları, "Cavad xan" filmi...Əvvəl düşündüm gecə ilə özünə yazım, amcaq sonra narahat etmək istəmədim, sabah arayaram, deyə...

Sabahsa...Səhər saatlarında Rauf bəydən mesaj gəldi ki, bəs...Eyni anda mən də xəbəri görmüşdüm. İkimiz də şok olmuşduq. Düzdür qəfil ölümlər çox olur. Amma Rövşən bəyin həyata vədəsi daha çox sarsıtdı...

Oğlu, əziz dostumuz Kamal Almuradlı həm də istedadlı aktyordur. Anıt yazısını hazırlayarkən ondan Rövşən bəyin ömrünün son günlərində nə de-

yib, nə danışdığını, hansısa vəsiyyətinin olub-olmadığını soruşdum. "Ölüm elə vaxtsız oldu ki... Vəsiyyət də etmədi. Son günlər ancaq onu deyirdi ki bu il mənim ilimdir. Bəlkə də ölümünü nəzərdə tutmuş"-dedi Kamal bəy. Hamıdan çox o sarsılıb təbii ki. Bizə səbr diləməkdən başqa nə qalır ki...

Təbii ki, yaranışdan insan övladı gec-tez bu dünyanı tərk edir. Amma kimi dopdolu, xatirələrlə dolu irs qoyub gedir, kimi də...Rövşən Almuradlı potensialının cüzi bir hissəsini sərbəst edib böyük mədəni irs qoydu bu xalq üçün. Ona görə cüzi yazıram ki, çox zaman şükayətçiydi onun imkanlarına adekvat münasibətin olmamasına görə. Son müsahibələrində də gileyni dilə gətirirdi, yanırırdı içində: "Hüseyn Cavidin "İblis" əsərini film-tamaşa kimi çəkmək istəyirəm və bunu da mətbuat vasitəsi ilə bəyan etməmişəm. Görün, biri qarşıya çıxıb deyirmi ki, gəl, çək! Hüseyn Cavidə, Azərbaycan ədəbiyyatına kim vurğundursa bu layihəyə kömək etsin. Ancaq reallıq budur ki, heç kim bu layihəyə razılıq verməyəcək. Cazi-

bədar bir xanım qoltuğunda bir qovlula rəhbərliyin qəbuluna girib üzünə gülümsəyə, onun təklif etdiyi layihəni həmənəcə qəbul edərlər".

Çox təəssüf ki, toplum olaraq onu vaxtında tanıya bilmədik, qədir-qiyəmətinə yetərincə bilmədiyimiz kimi...Heç olmasa yoxluğunda tanıyaq, bir daha həyat yolunu xatırlayaq, bilək ki, kimi itirmişik...

Rövşən Əziz oğlu Almuradlı (Rövşən Almuradov) Bakıda anadan olub. M.A.Əliyev adına Azərbaycan Dövlət İncəsənət İnstitutunun Dram və kino aktyorluğu fakültəsində (1972-1976), Moskva SSRİ Mədəniyyət Nazirliyi nəzdində Təkmilləşdirmə İnstitutunun ali rejissorluq kursunda (1984-1987) təhsil alıb. Aktyor kimi Tədris Teatrında fəaliyyətə başlayıb. Moskva Dövlət Akademik Satira Teatrında təcrübə keçib. Şəki Dövlət Dram Teatrında aktyor (1976-1980), Sumqayıt Dövlət Dram Teatrında rejissor (1980-1985) kimi çalışıb. Mingəçevir Dövlət Dram Teatrının baş rejissoru olub (1988-1989). 1991-ci ildə

Azərbaycan Teatr Xadimləri İttifaqının nəzdində açılan müstəqil "İstiqlal" teatrının bədii rəhbəri olub. Həmin illərdə burada tamaşalara quruluş verib, 1992-ci ildə Gəncə Dövlət Dram Teatrında, 1993-cü ildən Azərbaycan Dövlət Radio və Televiziya Verilişləri Komitəsində rejissor işləyib. 2006-cı ildə Akademik Milli Dram Teatrına quruluşçu rejissor vəzifəsinə qəbul edilib...

Jurnalist Arif Əliyev Rövşən bəylə bağlı təsirli bir məqalə yazıb və xatirələrini bölüşüb:

"Bircə vaxtsız ölümə çarə bula bilməzdi Rövşən bəy. Ancaq onu da nəzərə almışdı. Facebook səhifəsində yanvarın 30-da yazdığı bir statusu qalıb: Mən bu dünyaya bir də gələcəm!

Fələklə döyüşüm bitməyib hələ!..

Axırncı görüşlərimizdə həmin misraları tez-tez təkrar edirdi. Hər dəfə də xoş söz eşitmək istəyi ilə soruşurdu:

- Nəteri demişəm!!!"

Sözünü deyən insan idi, sözün bütün mənalarda...

Allah rəhmət eləsin, məkanı cənnət olsun!

□ **Elsad PAŞASOY,**
"Yeni Müsavat"

Ramazan ayı yaxınlaşır

Müsəlmanların oruc ayının başlama təqvimini və qaydaları haqqında məlumatlar

Bu il Ramazan ayı mayın 6-da başlayır. QMI-nin ilin əvvəlində hazırladığı təqvimdə göstərilir ki, mayın 6-sı Ramazan ayının 1-nə, yəni orucluğa təsadüf edir. Lakin QMI-dən bildirdilər ki, İdarə aprelin 29-da toplantı keçirəcək və bu zaman Ramazan ayının başlanması təqvimini elan olunacaq.

Bilindi ki, bəzi İslam məzhəb və cərəyanları Ramazan ayının və ümumiyyətlə təqvimin başlanması üçün yeni ayın hilalının görünməsi, özünü insanın öz gözləri ilə görməsini şərt bilirlər. Bir sıra ölkələrdə isə texniki hesablama qaydasına əsasən ilin əvvəlindən təqvim elan olunur. Buna görə də adətən Ramazan və Qurban bayramları zamanı bu cür fikir ayrılıqları yaranır. Bu mənada ayın başlanması ilə bağlı fikir ayrılıqları yaqın ki, bu ildə olacaq.

Qeyd edək ki, artıq Türkiyədə də Ramazan ayının başlanması tarixi elan olunub. Mayın 6-da Türkiyədə ilk Ramazan ayının birinci günü olacaq.

Oruc tutmaq bütün səmavi dinlərdə rast gəlinən (formalarında fərq var - K.R.) ibadətdir. Bu səbəbdən də Quran-Krimin Bəqərə surəsinin 183-cü ayəsində buyrulur: "Ey iman gətirənlər! Oruc tutmaq sizdən əvvəlki ümmətlərə vacib edilmiş kimi, sizə də

vacib edildi ki, (bunun vasitəsilə) siz pis əməllərdən çəkinəsiniz!"

İslam dinində oruc tutmaq vacib ibadətlər kateqoriyasına aiddir. Yalnız xüsusi hallarda, səhət və eləcə də təbii olaraq oruc tutması mümkün olmayanlar istisna olmaqla bütün müsəlmanlara Ramazan ayında oruc tutmaq vacibdir. Bu ayda üzürlü olaraq oruc tuta bilməyənlər sonrakı il ərzində oruc tutmalıdırlar.

Ramazan ayında müsəlman olan şəxsin yaşı və səhəti, eləcə də digər məhdudiyyətlər olmadıqda oruc tutması vacibdir. Quranda oruc tutmağın qaydaları haqqında bir sıra ayələr mövcuddur. O cümlədən, "(Oruc tutmaq) sayı müəyyən olan (bir ay) günlərdir. (Bu günlərdə) sizdən xəstə və ya səfərdə olanlar tutmadığı günlər qədr başqa günlərdə oruc tutmalıdırlar. Oruc tutmağa taqəti olmayanlar isə (hər günün əvəzində) bir yoxsulu doyuracaq qədər fidyə ver-

məlidir. Hər kəs könüllü xeyir iş görərsə (həm oruc tutub, həm də fidyə verərsə), bu onun üçün daha yaxşı olar. Bilsəniz oruc tutmaq sizin üçün nə qədər xeyirlidir!" (Bəqərə surəsi, ayə 184).

İslam tarixi mənbələrinə əsasən Ramazan ayı orucu hicrətin 2-ci ilindən qeyd olunmağa başlayıb. İmam Əli (ə) buyurur ki, "Oruc qul ilə Yarıdanı arasında bir ibadətdir, Allahdan başqa kimsə onu bilə bilməz".

Oruc tutmaq insanı Allaha daha da yaxınlaşdırır. Bir ay boyunca imanlı müsəlman Allah üçün dan yeri ağırandan axşam vaxtına qədər ac, su-

suz qalır, eləcə də adi günlərdə edə bildiyi bir sıra gündəlik işlərdən imtina edir. Eyni zamanda oruc tutan insan ac və susuz qalmanı praktiki olaraq yaşayır və ehtiyacları insanlara qarşı təbii bir mərhəmət hissi yaşayır, ona səbri aşılayır. İslam Peyğəmbəri (s.ə.s) buyurur: "Bu aydakı aclıq və susuzluqla qiyamət gününün aclıq və susuzluğunu yad edin". Oruc tutmaq insanı sağlamlaşdırır. Həzrət Məhəmməd (s.ə.s) buyurur: "Oruc tutun ki, sağlam olasınız".

Oruc tutan insan səhər azanından (dan yeri ağırandan - K.R.) şam azanına qədər, yeni

günəş batdıqdan sonra orucu pozan 9 əməldən (yemək-içmək, cinsi yaxınlıq, yalan danışmaq, qatı tozu udmaq, səhər azanına qədər bilərəkdən cənabətli qalmaq, maye ilə imalə etmək, qusmaq (qəsdən özünü qusmağa məcbur etmək) uzaq durmalıdır. Oruc yalnız ac və ya susuz qalmaq deyil, həm də insanın gündəlik etdiyi bir sıra əməllərdən çəkinməsi, daha diqqətli olması və gününü ibadətə həsr etməsi kimi şərh olunur. Oruc tutan müsəlman axşam gün batan zaman verilən şam azanı ilə orucunu açır.

İftar zamanı dua oxunur: "Əlahummə ləkə sumtu və ələ rizqikə əftərtu və ələykə təvəkkəltu ya vəsiə-lemğfirəti iğfir li". Tərcüməsi belədir: "Ey məhrəban Allah! Sənin əmrinlə oruc tutub və Sənin verdiyin halal ruzi ilə iftar edirəm, Sənə təvəkkül edirəm. Ey böyük rəhmət sahibi, mənim günahlarımı bağışlayıb mənə rəhm et!"

Ramazan ayının mühüm təqvimlərindən biri də Qədr gecələridir. İslam mənbələrinə görə, Quran-Kərim müqəddəs Peyğəmbərimizə məhz bu gecədə nazil olub. Odur ki, müsəlmanların hər il Ramazan ayında bu gecədə oyaq qalıb dua etmələri savab əməl sayılır. İslam mənbələrində Ramazan ayının sonuncu 10 günün tək günləri, xüsusən də Ramazan ayının 19, 21, 23 və 27-ci gecələridir. Bu il müvafiq olaraq mayın 23, 25, 27 və 31-i qədr gecələri qeyd olunacaq.

Quran-Kərimin 97-ci surəsi olan Qədr surəsi bu münasibətlə nazil olunub. Qədr gecəsi

Quranın nazil olduğu, xeyir və bərəkətli gecə kimi təsvir olunur. "O gecə dan yeri sökülənə kimi (büşbütün) salamatlıqdır! (əmin-amanlıqdır) (Qədr gecəsi heç bir belə nazil olmaz, o, bütünlüklə xeyir-bərəkətdən ibarətdir. O gecə mələklər yer üzündə gezib Allahın müxlis bəndələrinə salam verirlər. Buna görə də Qədr gecəsi səhərə qədər oyaq qalıb ibadət etmək lazımdır!) (Qədr surəsi, 5-ci ayə).

Quran-Kərim və hədislərdə Ramazan ayı və oruc ibadətində böyük önəm verilib. Həzrət Məhəmməd (s.ə.s.) Ramazan ayının başlanması ilə bağlı söylədiyi məşhur çıxışda buyurur: "Ey insanlar! Həqiqətən bu ayda Cənnət qapıları açıqdır. Allahdan qapılarınızı sizin üçün bağlamamasını diləyin. Bu ayda Cəhənnəm qapıları bağlıdır. Allahdan Cəhənnəm qapılarının sizin üzünüze açılmamasını diləyin. Bu ayda şeytanlar zəncirlənmiş olurlar. Dua edin ki, Allah onların şərindən sizi uzaq etsin".

Hicri-Qəməri təqvimə əsasən, ayın görünməsindən asılı olaraq Ramazan ayı 29 və ya 30 gün davam edə bilər. Oruc tutan müsəlmanlar sonuncu Ramazan axşamında qeyd olunan məbləğdə fitrə zəkatı çıxıb onu kasıb, ehtiyacları insanlara bağışlamalıdır. Fitrə zəkatı Ramazan ayının sonuncu günü, axşam azanı zamanı, yeni bayram elan olunduqdan sonra ayrılmalı və sabah ehtiyacları insanlara verilməlidir.

□ **Kənan RÖVŞƏNOĞLU,**
"Yeni Müsavat"

Son günlər sosial şəbəkələrdə təbii qazın limitinin ləğv edilməsi məsələsi ciddi müzakirə olunur. İlin əvvəli qış fəslinə təsadüf etdiyindən bir çox ailələr artıq gücətlə qiymətlə bağlı tətbiq olunan limiti tükədir, təbii qazı yüksək qiymətlə almağa başlayıb. Bu da maddi vəziyyəti elə də yüksək olmayan insanlar üçün çətinlik yaradır, xüsusən bölgələrdə, mərkəzləşdirilmiş istilik sistemi olmayan Bakı kəndlərində əhali təbii qazdan imtina edərək odun yandırmağa başlayıb. İstifadəçilər təyin olunmuş 1700 kub təbii qaz limitinin çox az olduğunu bildirirlər.

Sosial şəbəkədə limitin ləğvi ilə bağlı gedən müzakirələrə Milli Məclisin deputatı Aydın Hüseynov münasibət bildirib, limitin ləğv edilməsinin əleyhinə çıxış edib: "Məlumdur ki, elektrik enerjisinə və qaza tətbiq olunan limitin məqsədi artıq məsrəfə yol verilməməsi, qənaət rejimindən istifadə olunmasıdır. Əhəlinin gəliri artdıqca bu problemlər öz-özlüyündə həll olunacaq. Doğrudan da limitlərin tətbiqi hər kəsin qazı və elektrik enerjisini qənaətlə işlətməsinə şərait yaratdı. Əlbəttə, maliyyə imkanlarımız artıqca vətəndaşlarımız üçün sosial tədbirlər də çoxalacaq. Əmək haqlarının, pensiyaların, təqaüdlərin artırılması ilə bağlı tədbirlər gəldikcə daha da çoxalacaq. Lakin qaz və elektrik enerjisi ilə bağlı limitlərin ləğvi real deyil".

Bakının neft-qaz kəndləri sırasında adı ilk yerdə çəkilən Balaxanı qəsəbə sakini, "Yeni Müsavat" əməkdaşı Elşən Balaxanlı deputatın fikirləri ilə razılaşdır: "Aydın Hüseynovun açıqlamasının əmək haqlarının artırılması ilə bağlı hissə ilə razıyam, dəstəkləyirəm. Qazın limiti ilə bağlı dedikləri isə reallıqdan çox uzaqdır. Deputat bəlkə də, məlumatlılığı səbəbindən belə danışır. Mərkəzləşdirilmiş istilik sistemi olmayan kənd və qəsəbələrdə qaza qoyulan limit əksər xəstəliklərin başlıca səbəbidir. Axı hansı limitdən söhbət gedə bilər ki, camaat 10 manat verib 100 kub qaz almağa çətinlik çəkir? Limit tətbiq olunduqca dünyada ən keyfiyyətli neftin vətəni olan qəsəbədə özünü dağ kəndinin sakini kimi hiss edirsən. Qışın günü camaat əlinə keçəni sobaya atıb yandırır. Aydın müəllimi Balaxanıya dəvət edirəm. Gəlsin, öz gözləri ilə real durumu görsün,

Təbii qaz və elektrik limiti ləğv oluna bilər

Məsələ yeni yaradılan İşçi Qrupda müzakirə oluna bilər; deputatın dedikləri etirazla qarşılandı

sonra limitlə bağlı danışsın".

Əməkdaşımız deyir ki, bir tərəfdə gecə-gündüz, ilin 365 günü işləyən, qəsəbəni üzük qası kimi əhatələyən buruqlar neft-qaz çıxarı, o biri tərəfdə isə camaatın böyük əksəriyyəti nəinki limiti keçməmək, ayaqlarının altından çıxan qazdan istifadə edə bilmir: "İnanıram ki, deputatın anaadan olduğu Tovuzun Çatax kəndində də vəziyyət fərqli deyil. Limiti qaza yox, faktiki vətəndaşın sağlamlığına qoyublar. Həyət evlərində 1 günlük qaz sərfiyatı 1 manat 20, 1 manat 50 qəpiyə başa gəlir. Bu hələ sərt qənaətlə mümkün olur. Deputatı neft-qaz ölkəsinin vətəndaşının qazı limitlə alması sualı ətrafında düşünməyə dəvət edirəm. Elə parlamentdə təmsilçisi olduğu Qaradağ rayo-

nunun qəsəbələrindəki həyət evlərinə gedib qapıları döysün. Maraqlansın ki, orada evlər niyə soyuqdur? Adamların gözləri Xəzər dənizdə neft-qaz çıxaran platformaları görə-görə niyə soyuq evlərdə oturublar? Halbuki həmin platformalarda çalışan əcnəbi şirkətlər neftlə bərabər qalxan səmt qazını bizim dövlətə havayı verirlər. Həmin səmt qazının emalı üçün də elə də böyük xərc tələb olunmur. Deputat qaza qoyulan limitlə bağlı maraqlansa, dediklərimi özü üçün təsdiqləyə bilər. Anlayar ki, 1700 kub metr qaz limiti 365 gün üçün çox azdır. Əlbəttə ki, əgər bu haqda məlumatlıdırsa..."

İqtisadçı ekspert Natiq Cəfəri isə "Yeni Müsavat"a açıqlamasında Azərbaycanda bu limiti

ləğv etmək üçün yetərinə imkanların olduğunu bildirdi: "Azərbaycanda elektrik enerjisi və qaza tətbiq olunan limit ilk gündən narazılığa səbəb oldu. Çünki həm fəlsəfi, həm də iqtisadi mənada bunun tətbiqi üçün əsas yox idi. Azərbaycanda elektrik və qazla bağlı infrastrukturun qurulmasında elektrik enerjisi önəmli rol oynayır, bu yatırımlar dövlət büdcəsi hesabına həyata keçirilir. Azərbaycan vətəndaşları da dövlət büdcəsinin formalaşmasında önəmli rol oynadıqları üçün belə məhdudiyətlərin tətbiqi iqtisadi yox, sosial-siyasi anlamda da doğru deyil. Qazla bağlı tətbiq olunan limit ümumiyyətlə anlaşılır. Çünki Azərbaycana səmt qazı pulsuz verilir. BP-nin operatoru olduğu Azərbaycan Beynəlxalq Əməliyyat Şirkəti tərəfindən 90-cı illərdən bəri səmt qazı pulsuz verilir. Bu da ildə təxminən 2,5-3 milyard kubmetrə yaxın qaz edir. Azərbaycan əhalinin illik istehlak etdiyi qaz da təxminən bu qədərdir. Deməli, təbii qazı Azərbaycana Beynəlxalq Əməliyyat Şirkəti pulsuz verirsə, burada yalnız daşınma və saxlama xərcləri yer alır. Bu xərclər də hər min kubmetr üçün 40 manata başa gəlir".

İqtisadçının sözlərinə görə, bu pulsuz verilən qazın Azərbaycan əhalisinə həm baha satılması, həm də limitin qoyulması doğru yanaşma deyil: "Ölkə iqtisadiyyatının kifayət qədər potensialı var ki, bu limitlər ləğv olunsun. Büdcəyə də problem yaratmayacaq. Çünki elektrik enerjisi və təbii qazla bağlı infrastrukturun qurtulmasında büdcə vəsaitlərindən istifadə olunur. Dolayısı ilə bu prosedə Azərbaycan vətəndaşları da iştirak edir. Hökumətin bu məsələyə həm iqtisadi, həm siyasi, həm də fəlsəfi olaraq yenidən baxmasında fayda var. Qənaət məsələsi ilə bağlı sosial çarxlar çəkilə bilər, maarifləndirmə işləri aparıla bilər. Bunu balaşdırmaqla tənzimləmək olmaz. Elə çoxuşaqlı ailələr var ki, orada istər-istəməz qaz da işıq da çox işlənir, bunun qənaətlə əlaqəsi yoxdur".

Energetika naziri Perviz Şahbazovun müvafiq əmri ilə təxirəsalınmaz tədbirlərin görülməsi məqsədilə energetika nazirinin müavini Elnur Soltanovun rəhbərliyi ilə "Azəriqaz" İB, "Azərişiq" ASC, Enerji Məsələlərini Tənzimləmə Agentliyinin və nazirliyin struktur bölmələrinin nümayəndələrindən ibarət İşçi Qrupu yaradılıb.

Perviz Şahbazov əhalidən daxil olan müraciətlərin və qaldırılan məsələlərin həllinin nazirliyin nəzarətində olduğunu, bu istiqamətdə ümumi fəaliyyətin gücləndirilməsinin zəruriliyini bildirib.

Maraqlıdır, İşçi Qrup son vaxtlar əhalinin qaz və işıq limitləri ilə bağlı narazılığına baxacaqmı?

Energetika nazirinin müşaviri - mətbuat katibi Zəminə Əliyeva Modern.az-ın sorğusuna cavab olaraq bildirib ki, İşçi Qrup daxil olan müraciətlərin nədən ibarət olmasını araşdırma üçün yaradılıb: "Aprelin 18-də yaradılan İşçi Qrupu tərəfindən təhlillər aparılacaq, şikayətlərin daha çox nədən ibarət olması müəyyənləşəcək".

Z.Əliyeva "qaz və işıq limitləri ilə bağlı şikayətlər araşdırıldıqdan sonra, məsələyə baxılacaqmı" sualına cavab olaraq "bu sadəcə vətəndaşları narahat edən məsələlərin həllini tapması üçün"dür, - deyib bildirib.

Nazir müşaviri həmçinin qeyd edib ki, təhlil nəticələri yaxın günlərdə ətraflı şəkildə ictimaiyyətə açıqlanacaq.

"Azəriqaz" İstehsalat Birliyinin İctimaiyyətlə əlaqələr şöbəsinin müdiri İbrahim Kərbalayev Modern.az-a deyib ki, İşçi Qrup sırf qaz və işıq limitləri məsələsinə baxılması üçün yaradılmayıb.

"Burada vətəndaşlardan daxil olan şikayətlərin yerində araşdırılması və operativ cavablandırılması əsas məqsətdir".

"Azərişiq" ASC-nin mətbuat xidmətinin rəhbəri Tanrıverdi Mustafayev də öz növbəsində İşçi Qrupun şikayətlərinin araşdırılması və yerində baxılması üçün yaradıldığını qeyd edib.

□ **Nargiz LİFTİYEVƏ,**
"Yeni Müsavat"

Tahir Əmiraslanov onu təhqir edən hüquqşünas və aşpazları məhkəməyə verdi

Qalmaqala görə sponsorlar baş kulinarla əməkdaşlıq müqaviləsindən imtina edib

Məşhur kulinar Tahir Əmiraslanov mətbuatda onun şərəf və ləyaqətini, işgüzar nüfuzunu ləkələdiyi üçün "The First News" İnformasiya Agentliyini və tanınmış aşpazları məhkəməyə verib.

Musavat.com xəbər verir ki, ötən gün Bakı şəhəri Yasamal Rayon Məhkəməsində Milli Kulinariya Mərkəzinin prezidenti Tahir Əmiraslanovun iddiaçı olduğu məhkəmə prosesi keçirilib.

Hakim Toğrul Axundovun sədrliyi ilə keçən məhkəmə iclasında iddiaçının vəkili Muxtar Mustafayev bildirib ki, cavabdeh

Orxan Muxtarov, Fərhad Aşurbəyli, Fikrin Bektaşlı müxtəlif tarixlərdə "The First News" İnformasiya Agentliyinə müsahibə verərək, Milli Kulinariya Mərkəzinin prezidenti Tahir Əmiraslanov barəsində şərəf, ləyaqət və işgüzar nüfuzunu ləkələyən məlumatlar yayıb:

"Adı çəkilən informasiya portalında müxtəlif vaxtlarda "Mən Sizə 750 manata diplomu mənə necə satdığınızı xatırlada bilərim", "Əmiraslanovdan kulinariya reseptləri - aşpazlara zərər vurur" başlıqlı yazılar dərc edilib. Məqalələrdə müsahiblər Əmiraslanovu rüşvət almaq, inhisarçılıq etmək və s. cinayət əməli hesab

edilən hərəkətlərdə ittiham ediblər. Həmin yazılar ingilis və rus dilində də yayımlandığından, cavabdeh hərəkətləri ilə yalnız iddiaçıya deyil, həm də onun 28 ildir ki, rəhbərlik etdiyi təşkilatın işgüzar nüfuzuna böyük xələl gətirib. Belə ki, həmin yazılar beynəlxalq təşkilatlarda, sosial şəbəkələrdə yayılaraq, böyük oxucu kütləsinə çatdırılıb, geniş müzakirə olunub. Nəticədə Əmiraslanovun işgüzar nüfuzuna da böyük miqdarda maddi zərər dəyib. Hətta onunla əməkdaşlıq müqaviləsi bağlanmış iş adamı bu qalmaqala görə ümumi dəyəri 180 000 manat olan müqaviləyə xitam verib.

Həmçinin Tahir Əmiraslanovla və Azərbaycan Milli Kulinariya Assosiasiyası ilə iş görmək istəyən sponsorlar öz fikirlərindən daşınıblar. Bununla Tahir Əmiraslanova külli miqdarda maddi ziyan dəyib.

Cavabdehler bununla kifayətlənməyib, Dünya Kulinariya Birliyinə, onun prezidentinə, İdarə heyəti üzvlərinə və digər ölkədəki kulinariya təşkilatlarına və digərlərinə məktub ünvanlayıblar. Həmin məktubda Tahir Əmiraslanovun, Azərbaycan Milli Kulinariya Assosiasiyasının şərəf və ləyaqətini, işçi imicini alçaldan şər-böhtanlar qeyd olunub".

Vəkil bildirib ki, iddiaçı bütün bunlara görə cavabdehlərdən ümumilikdə 350 min manat təzminat tələb edir:

"Mənəvi zərərin əvəzi kimi Muxtarov Orxan Fərhad oğlundan 50 000 manat, Aşurbəyli Fərhad İsgəndər oğlundan 50 000 manat, Bektaşlı Fikrin Fikrət oğlundan 50 000 (əlli min) manat tutularaq, həmçinin Tahir Əmiraslanovun işgüzar nüfuzuna dəymiş zərərin əvəzi olaraq Aşurbəyli Fərhad İsgəndər oğlundan 150 000 manat, Bektaşlı Fikrin Fikrət oğlundan 50 000 manat tutularaq Azərbaycan Milli Kulinariya Assosiasiyasının hesabına ödənilsin. Eyni zamanda cavabdehlər həmin məqalələrdəki məlumatlarla bağlı adı çəkilən qəzetin internet sahifəsində təzminat versin. "The First News" İnformasiya Agentliyi isə həmin təzminatı internet portalında dərc edilməsi vəzifəsini yerinə yetirsin".

İddiaçı Tahir Əmiraslanov isə bu günə qədər milli kulinariya sahəsində gördüyü işləri xatırladaraq bildirib ki, bütün bunlar həm onun, həm də ölkənin imicinə zərər vurub.

Qarşı tərəfin vəkilləri isə qeyd edib ki, adı çəkilən məqalələrdə müəyyən təhriflərə yol verilməsi ehtimalı var.

Hakim məqalələrin iddiaçıya nə qədər zərər vurduğunu barədə araşdırma aparılacağını bildirib və növbəti məhkəmə prosesini mayın 10-na təyin edib.

Xatırladaq ki, Orxan Muxtarov, Fərhad Aşurbəyli tanınmış aşpazlar, Fikrin Bektaşlı isə hüquqşünasdır.

□ **Xalidə GƏRAY,**
"Yeni Müsavat"

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında
Kütləvi İnformasiya Vasitələrinin İnkişafına
Dövlət Dəstəyi Fondu

KİVDF

www.kivdf.gov.az

Ermənistan-Azərbaycan,
Dağlıq Qarabağ münaqişəsi haqqında
həqiqətlərin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması,
Azərbaycanın ədalətli mövqeyinin müdafiə edilməsi

Qarabağ məsələsi ətrafında situasiya partlayış xarakterli olaraq qalır. Əsas səbəb Rusiyanın arxasında dayandığı işğalçı Ermənistanın yeni rəhbərliyinin də məsələdə konstruktivlikdən uzaq mövqe tutması, vaxtı uzatmağa çalışması, üstəlik, zaman-zaman kövrək sülh prosesi ilə bir araya sığmayan destruktiv bəyanatlar verməsidir.

Əfsus ki, Azərbaycan və Ermənistan XİN başçılarının 15 aprel Moskva görüşü də nizamlama prosesində müsbətə doğru ciddi dönüş yaratmadı. Hərçənd bəzi pozitiv notlar müşahidə edildi. Hətta "Lavrov planı" deyilən bir planın yenidən masaya qoyulduğu haqda iddialar səsləndi. Hansı plan ki, ilkin mərhələdə Dağlıq Qarabağ ətrafındakı 5 rayonun boşaldılmasını, kommunikasiyaların açılmasını, azərbaycanlı əhalinin öz yurd yerlərinə qayıtmasını və Dağlıq Qarabağa aralıq statusun verilməsini nəzərdə tutur.

"Lavrov planı" daha bir suala birdəfəlik son qoyacaq - Qarabağ bundan sonra heç bir halda nə müstəqil dövlət, nə də Ermənistanın tərkibində ola biləcək". Bu sensasion sayıla biləcək açıqlamanı **Rusiyanın tanınmış politoloqu, avrasiyaçılıq modelinin ideoloqlarından olan Aleksandr Duqin** Musavat.com-a müsahibəsində deyib.

Rusiyalı ekspert hesab edir ki, artıq Qarabağ ətrafında qüvvələr nisbətindəki balans dəyişdiyindən münaqişənin nizamlanması üçün şərait yaranıb. "Lavrov planı" məhz bu dönəmə hesablanıb. Bildiyim qədər, Azərbaycanda bu planı ziyanlı sayanlar çoxdur. Onlar "Lavrov ermənidir" deyib planın önünü kəsmək istəyirlər. Lavrov dövlət adamıdır və onun hadisələrə real baxışları var. Bundan başqa, bu, Lavrovun şəxsi planı deyil. Söhbət bizim dövlətimizin planından gedir. Qarabağ məsələsinin bu cür nizamlanması

Rusiyanın da milli maraqlarına uyğundur", - deyər Duqin vurğulayıb.

Onun sözlərinə görə, Qarabağda indilikdə hər hansı sülhdən söhbət gedə bilməz, müharibə davam edir: "Rusiya bir tərəfdən Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü tanıyır, digər tərəfdən, Ermənistanla tərəfdaşlıq edir. Bu gün sürətlə gələn Azərbaycan-Rusiya münasibətləri prizmasından baxsaq, hərbi qarşıdurma Rusiya üçün də əlverişli deyil. Azərbaycan üçün hazırkı durumun qəbul edilməzliyini söyləməyə gərək yoxdur. Qarşıdurma yaxın müddətdə yalnız Ermənistan üçün sərfəlidir, ancaq burada da perspektiv yoxdur. Çünki nə Dağlıq Qarabağın Ermənistanla birləşdirilməsini, nə "Dağlıq Qarabağ Respublikası"nın müstəqilliyini heç bir ölkə qəbul etməyəcək. Ermənistan nə Qərbdə, nə Şərqdə bunları qəbul edən bir ölkə də tapa bilməyib, bilməyəcək".

Əlbəttə, bu, rusiyalı politoloqun fikirləridir. Hələ ki rəsmi Moskva "Lavrov planı" barədə konkret bir mövqe ortaya qoymayıb. Bu planın reallaşması qarşılığında Rusiyanın Azərbaycandan istəkləri barədə isə narahatedici fikirlər mövcuddur. Belə ehtimallar var ki, Moskva 5 rayonun qaytarılması əvəzində Dağlıq Qarabağda sülhməramlı qüvvələr kimi öz hərbi kontingentini yerləşdirməyi və Putinin layihələri olan Avrasiya İqtisadi Birliyi və KTMT-yə ("Rus NATO-su") Azərbaycanın daxil olmasını istəyəcək.

Qarabağ

Qarabağ uğrunda fəvqəlgüclərin

təşəbbüs savaşı

ABŞ və Rusiyanın səyləri konfliktin həllinə hesablanıb, yoxsa...; **alman politoloq: "Dağlıq Qarabağ konfliktini dondurulmuş münaqişə deyil..."**

Yeni münaqişənin Moskva variantı üzrə həlli Rusiyanın regionda hərbi-siyasi dayaqlarının zəifləməsinə deyil, əksinə, güclənməsinə gətirməlidir. İşğalçı ölkədə inqilab nəticəsində hakimiyyətə gəlmiş indiki baş nazir Nikol Paşinyanın məsələyə yanaşması da maraq kəsb edir. O Paşinyan ki, kənardan onun Moskva ilə münasibətləri soyuq təəssüratı bağışlayır və inqilabdan ötən 1 il ərzində tərəflər arasında hələ də səmimi etimad atmosferi yaranmayıb.

"İnqilab nəticəsində hakimiyyət dəyişikliyi səbəbi ilə Ermənistanın xarici siyasəti ciddi dəyişikliyə məruz qalmayacaq". Musavat.com-un "Vestnik Kavkaza" portalına istinadən verdiyi məlumata görə, bunu **postsovet məkanı üzrə ixtisaslaşmış alman politoloq Silviya Şteber** Ermənistanın "məxməri inqilab"ın yaxınlaşan ildönümü və Dağlıq Qarabağ ətrafındakı mövcud situasiya ilə bağlı danışarkən deyib.

Onun sözlərinə görə, Rusiyaya münasibətdə Nikol Paşinyan böyük ehtimalla, Ermənistanın ənənəvi siyasi kursunu davam etdirəcək. "İrəvan Avropa Birliyi (AB) ilə

xış edir, tanınmamış "dqr" təmsilçilərinin danışıqlara qoşulmasını tələb edir", - deyər alman mütəxəssis əlavə edib.

Sadalanan şərtlər, ehtimallar və reallıqlar fonunda Azərbaycan və Ermənistan XİN başçılarının növbəti görüşünün həmsədr ölkələrdən biri kimi ABŞ-da baş tutma biləcəyi barədə məlumat yayılıb. **Azərbaycanlı ekspertlər bunu ölkəmizin maraqları baxımından önəmli hesab edirlər.**

"ABŞ-ın Dağlıq Qarabağ münaqişəsinə diqqət ayırması və növbəti sülh danışıqlarının Vaşinqtonda keçirilməsi təşəbbüsünü yüksək qiymətləndirirəm. Bu, əslində Rusiyanın münaqişənin həllini öz inhisarına almaq cəhdinin qarşısını almaq deməkdir".

Bu fikirləri teleqraf.com-a **ABŞ dövlət katibi Mayk Pompoenun Azərbaycan və Ermənistan xarici işlər nazirləri arasında sülh danışıqlarının növbəti raundunun Vaşinqtonda keçirilməsi təşəbbüsünü şərh edən deputat-politoloq Asim Mollazadə** bildirib.

Onun sözlərinə görə, əslində Minsk Qrupu institutu işləməli, öz diqqətini münaqişənin sürətli həllinə və sülh istiqamətində real addımların həyata keçirilməsinə yönəltməlidir: "Vaşinqtonun bu təşəbbüsünü müsbət qiymətləndirir, düşünürəm ki, növbəti danışıqlarda real razılıqlar ortaya çıxa bilər. Ümumiyyətlə, bu istiqamətdə Rusiya, Fransa və Amerikanın qarşılıqlı fəaliyyəti beynəlxalq hüquq normalarının bərpasına yönəltməlidir. Çünki hər üç ölkə BMT Təhlükəsizlik Şurasının üzvüdür və BMT-də qəbul edilən qətnamələrə bu ölkələr səs verir.

Bu qətnamələr də Azərbaycanın işğal edilən ərazilərinin qeyri-şərtsiz azad edilməsini nəzərdə tutur. Məncə, Vaşinqton görüşü etimad mühitini yerinə yetirə, habelə qətnamələri yerinə yetirməklə Ermənistan Azərbaycan tərəfindən real addımlar atmasına səbəb ola bilər. Vaşinqtonda təqvim müzakirə edilməli, Ermənistan öz silahlı qüvvələrini hansı təqvim əsasında işğal edilən Azərbaycan torpaqlarından çıxaracağı gündəmə gəlməlidir".

Asim Mollazadənin qənaətinə, ABŞ-ın indiki məqamda belə təşəbbüslə çıxış etməsi təsadüfi deyil: "ABŞ çox rahatdır ki, bu prosesi Rusiya yenidən özünün inhisarına almaq istəyir və bu danışıqlar Moskvanın inhisarında olduqda qısa müddət sonra pozulur. Sözsüz ki, bu təşəbbüslə Amerika həm də öz marağını güdür. Amma eyni zamanda Vaşinqton bu bölgədə sülhün yaranmasında maraqlı tərəfdirdir. ABŞ-ın regionda silahlı qüvvələri yoxdur və düşünürəm ki, münaqişənin hesabına bölgədə öz silahlı qüvvələrini yerləşdirib saxlaya bilsin. Burada ancaq Ermənistan hərbi bazaya çevrilib və münaqişənin həlli üçün addımlar atarsa, özünün müstəqilliyinə doğru irəliləyiş də əldə edə bilər".

Beləliklə, Qarabağ məsələsində Rusiya və ABŞ arasında yeni bir rəqabət gətirdiyi təəssüratı yaranır. Bu rəqabətin nə ilə nəticələncəyinə, yaxud onun konfliktin həllinə nə dərəcədə təsirli ola biləcəyinə, nəhayət, Moskvanın və Vaşinqtonun ixtilafı çözmək istəyinin nə dərəcədə səmimi olduğuna yəqin ki, yaxın aylarda aydınlıq gələcək...

Bakıda "Formula -1" Azərbaycan Qran Prisininin keçirilməsinə 1 həftədən də az vaxt qaldı. Formal olaraq bu həftəni artıq "Formula 1 həftəsi" də adlandırılır. "Yeni Müsavat" xəbər verir ki, "Formula -1" yarışları Bakıda 26-28 aprel tarixlərində keçiriləcək. Artıq yarışları işıqlandırmaq üçün müraciət edən jurnalistlərə təsdiq və ya inkar cavabı gəlib. Bakı Şəhər Halqasından verilən məlumata görə, Formula 1 Azərbaycan Qran Prisini işıqlandırmaq üçün Azərbaycandan 90 nəfər KİV nümayəndəsi akkreditasiyadan keçib. Bildirilib ki, ümumilikdə 150 KİV nümayəndəsi müraciət edib, onlardan 90 nəfəri qeydiyyatdan keçib.

Qeydiyyatdan keçən KİV orqanları arasında 6 televiziya, 2 radio, 8 informasiya agentliyi, 25 xəbər saytı, 11 qəzet və jurnal da var.

Artıq yarışla bağlı trek boyu yollarda beton sədlər quraşdırılıb. Eyni zamanda təhlükəsizlik torları da çəkilib. Bundan əlavə bir yollar darlaşdırılsa da, hələ ki, hərəkət tamamilə məhdudlaşdırılmayıb. İnsanları ən çox maraqlandıran məsələlərdən biri də, dəyişdirilən marşrut xətləri ilə bağlıdır. Belə ki, Bakı Nəqliyyat Agentliyindən bildirilib ki, yarışla əlaqədar yollarda hərəkətin məhdudlaşdırıldığı günlərdə müntəzəm marşrut xətti üzrə avtobusların fasiləsiz fəaliyyəti təmin olunacaq.

Agentlikdən bildirilib ki, sənişinlərin rahat və maneəsiz daşınması üçün Bakı şəhər halqası və ona yaxın küçələrdən keçən 17 marşrut xətti üzrə (1, 2, 4, 5, 6, 18, 31, 37, 46, 53, 61, 65, 77, 88,

Bakıda "Formula 1 həftəsi" başladı

Pilotlar müsahibələrində Bakı trasını yüksək qiymətləndiriblər

125, 205, H1) avtobusların hərəkət sxemində dəyişiklik olunacaq. Bəzi pilotlar bildirirlər ki, Bakı trasları yarış üçün çətinlik yaradır. Əsas gətiririlər ki, trasda düz yollar üstünlük təşkil edir. Bu isə ötmə əməliyyatını həyata keçirməkdə çətinlik yaradır. Eyni zamanda bunun tam əksini düşüncələr də var. Yarışda hər za-

man fərqlənən pilotlar isə keçiriləcək yarışlar bağlı aşağıdakıları bildiriblər.

"Mercedes" in pilotu Lyuis Hemilton Formula 1 Çin Qran-Prisindən sonra deyib ki, ötən iki mövsümdə problemlərin yaranmasına baxmayaraq, Azərbaycandakı tras eladır: "Mən orada əvvəlkindən da-

ha yüksək nəticələrə nail olmaq istəyirəm". Britaniyalı pilot qeyd edib ki, bolidin sürətinin az olmasına baxmayaraq, ötən il yürüşü qazanmaqda bəxti gətirib: "Mən Valtteri Bottasin və xüsusilə "Ferrari"nin Bakıda daha sürətli olacağını gözləyirəm", -deyə o əlavə edib.

Məlumat üçün qeyd edək ki, dünya çempionatının 1000-ci yürüşü olan Çin Qran-Prisində Lyuis Hemilton qalib olub, "Mercedes" komandası isə üçüncü ardıcılıqla qələbə dublunu əldə edib. "Mercedes" komandasının pilotu Valtteri Bottas isə söyləyib ki, mövsümün başlanğıcı komandakarlardan üçüncü ideal olub: "Şanxay trası bir çox cəhətdən unikaldır, Bakıda isə bizi fərqli yürüş gözləyir. Yarış ərzində bizi nələrin gözlədiyini məlum olacaq".

"Alfa Romeo" nun pilotu Antonio Covinatini də Çin Qran-Prisindən sonra Bakı haqqında fikirlərini bölüşüb. Pilot deyib: "Planımız baş tutmadı, indi mən artıq Azərbaycanda hər şeyi yenidən başlamaq fürsətini gözləyirəm. Bakı trası ilə mənə xoş xatirələr bağlayır. "Formula-1" sükani arxasında Bakı trasında çıxış etmə çox gözəl olardı. Görək, necə alınacaq".

Məşhur "McLaren" in idman direktoru Jil de Ferran Formula 1 çempionatının Çin Qran-Prisindən sonra bu sözləri deyib: "Özünəməxsus unikal Çin trası bolidin davranışı bərdə daha çox məlumat toplamağa şərait yaradı. Buna görə də iki həftədən sonra Bakıda daha uğurla çıxış edəcəyimizə ümid bəsləyirik".

"Ferrari" komandasının rəhbəri Mattia Binotto bildirib ki, zəif cəhətlərimizi aşkar etmək və Bakıya daha güclü qayıtmaq üçün maşını da modernləşdirməyə davam edəcəyik:

"Orada bizi tamamilə fərqli tras gözləyir, biz uik-ende müsbət əhval-ruhiyyə ilə yanaşmalı və mümkün olan hər şeyi etməliyik".

Sonda onu da qeyd edək ki, ikiqat dünya çempionu Mika Hakkinen ənənəvi şərh sütununda Formula 1 Çin Qran-Prisinin yekunlarını dəyərləndirib və komandasının Bakıda perspektivlərindən bəhs edib. Onun sözlərinə görə, ötən il yürüşün qalibləri olmuş Fettel və Hemilton yenidən qələbə uğrunda mübarizə aparacaqlar, onların tərəfi müqəbülleri Lekler və Bottas isə üçün maraqlı yürüş göstərəcəklər".

"Uzun düz yolda ötmə əməliyyatlarını həyata keçirmək üçün çoxlu yaxşı imkanlar olacaq".

□ Əİ RAİS,
"Yeni Müsavat"

Trampın sanksiyaları İran siyasi qüvvələrini birləşdirir

Tehran iqtisadi blokadanı yara bilməsə də, siyasi baxımdan embarqonun təsirlərini zəiflətməyə çalışır

ABŞ hökumətinin İran zəiflətmək üçün fəaliyyətləri günü-gündən daha da şaxələnin və ağıla gəlməyən sahələrə qədə yayılır. ABŞ Mərkəzi Keşfiyyat İdarəsinin (MKİ) direktoru Cina Haspel bildirib ki, Vaşinqton İran və Rusiya ilə mübarizəyə daha çox maliyyə vəsaiti, zaman ayırmış, yaradıcılıq sərf edib və bu səylər nəticə verməyə başlayıb.

Əslində MKİ direktorunun dedikləri müəyyən qədər həqiqətdir. Məlum olduğu kimi, Tramp prezident kimi fəaliyyətə başladığından az sonra Mərkəzi Keşfiyyat İdarəsinin İranla bağlı bölmünə Yaxın Şərqdə gizli sui-qəsdlər və keşfiyyat müharibələrinin ustası kimi tanınan və İrana nifrəti ilə seçilən "Ayətullah Mayk" ləqəbli təcrübəli keşfiyyatçı Maykl D'Andreani təyin edib.

ABŞ-ın bin Ladeni öldürdüyü əməliyyatdan bəhs edən filmdə də xarakterli yer alan təcrübəli keşfiyyatçı Pakistan, Yəməni kimi ölkələrdə pilotsuz aparatlarla hava zərbələrində rolu olub. 2008-ci ilin fevralında Dəməşqdə Hizbullah komandiri İmad Muğniyənin qətlində də Maykl D'Andreani adı keçir. Bu mənada MKİ-nin ixtisaslaşdığı sahədə amerikalıların müəyyən nəticə əldə etdikləri demək olar, lakin o da məlumdur ki, indi ABŞ-İran "cəbhəsi" xeyli genişdir.

Ən son olaraq aprelin 8-də ABŞ prezidenti Donald Tramp İranın İslam İnqilabı Keşikçiləri Korpusunu (Sepah Pasdaran In-

qilabı İslami və ya sadəcə, Sepah - K.R.) terrorçu təşkilat kimi tanıyan qərarı imzalayıb. Eyni zamanda Trampın qərarında Sepahın xaricdə əməliyyatları üçün ixtisaslaşmış "Qüds" briqadası da terrorçu təşkilat siyahısına daxil edilib.

ABŞ prezidenti deyib ki, bu qərarın əsas səbəbi İranın global terrorizmi dəstəkləməsi və bu fəaliyyəti Sepahın aparmasıdır. Onun sözlərinə görə, bu qərar İrana qarşı təzyiqlərin həcmi daha da böyüdükdür. Donald Tramp deyib ki, bu qərara əsasən, Sepahla əməkdaşlıq edən terrorizmə dəstək vermiş sayılacaq.

Bu qərardan bir neçə gün

sonra "Instagram" sosial şəbəkəsi "Qüds" briqadasının komandiri, əfsanəvi general Qasim Süleymaninin 888 min üzvü olan səhifəsini bağlayıb. Bundan başqa Sepahın digər komandirlərinin və İran hökumətinə aid bəzi səhifələrin də qapadıldığı məlum olub.

Trampın Sepahla bağlı qərarı həm də hüquqi baxımdan ABŞ ordusunun İrana müdaxiləsi üçün səbəb yaradır. İran hökuməti də bunun fərqindədir. Yeri gəlmişkən, İran parlamenti də bu günlərdə ABŞ ordusunu terrorçu kimi tanıyan qanunu təsdiqləyib. Bu o deməkdir ki, Əfqanıstandan Yəməne qədər böyük bir coğrafi-

yada ABŞ və İran ordusu hər zaman qarşılaşa bilər. Ehtimal ki, bu qarşılaşma olacaq, lokal, ictimaiyyətdən gizlədilsə belə. Yeri gəlmişkən, Trampın Sepah qərarından sonra ABŞ dövlət katibi Maykl Pompeo elan etdiyi ki, indiyə qədər Sepahın 600-ə qədər amerikalı hərbiçinin ölümündə əli olub.

Bu vəziyyət həm də ciddi müharibə riski deməkdir. Günlərin birində Yaxın Şərq coğrafiyasının hansısa nöqtəsində bu toqquşma baş versə və tezliklə regiona yayıla bilər. Sepahın komandanı general Məhəmməd Əli Cəfəri bir neçə ay əvvəl bildirmişdi ki, indi İran İsrail və Amerika ilə əsəb mühari-

ların əsas təsirini ölkə daxilində görmək istəyir. Yeni amerikalı analitiklər düşünür ki, iqtisadi vəziyyət pisləşdikcə narazılıq da artacaq və xalq küçələrə çıxacaq. İlk dəfə 2017-ci ilin 26 dekabrında bu təcrübə baş verdi. İqtisadi vəziyyətə etiraz olaraq Məşhəddə başlayan mitinqlər tezliklə İranın bütün bölgələrində kütləvi etirazlara səbəb oldu. Tramp administrasiyasının Tehrana qarşı aramsız sanksiyalarının əsas hədəfi məhz budur. İranın həddən artıq cavan və etiraz potensialı əhalisi var. Sosial-iqtisadi vəziyyət pisləşdikcə bu adamların küçələrə çıxıb hökumət əleyhinə etiraz yürüşü etməsi və eyni zamanda hakimiyyət əleyhinə olan fəaliyyətlərə qoşulması halları artacaq. Bu isə yaxın perspektivdə Tehranın başının öz daxili işlərinə qarşması, Yaxın Şərqdə fəaliyyətinin zəifləməsi, uzaq məqsəddə isə hakimiyyətin dəyişdirilməsini hədəfləyir. Yeri gəlmişkən, bunu iki il əvvəl prezident Trampın milli təhlükəsizlik məsələləri üzrə müşaviri Con Bolton da açıq şəkildə bildirmişdi.

Lakin bir maraqlı detal var ki, hər nə qədər sanksiyaların iqtisadi vəziyyəti pisləşməsi, əhalinin dolanışığına mənfi təsiri olsa da, ard-arda gələn embarqo qərarları İrana hakimiyyət daxilində birlik yaradır. Son qərarlara "mühafizəkar" və "islahat" cəmiyyətinin reaksiyası eyni oldu. 10 il əvvəlki sanksiyalar dövründə olduğu kimi, bu dəfə də İran hakimiyyəti xarici təzyiqləri daxilində birliyin güclənməsinə yönəldə bildi.

Lakin istənilən halda Vaşinqtonun geniş miqyaslı təzyiqləri İran üçün ağır bir sınaqdır və Tehranın bu şərtlərdə nə qədər müddət tab gətirəcəyi məlum deyil. Tehran indi Rusiya və Türkiyə ilə daha da yaxınlaşmağa çalışır, eyni zamanda 2020-ci il seçkilərində Trampın məğlub olmasını gözləyir.

□ Kənan RÖVŞƏNOĞLU,
"Yeni Müsavat"